

Dr. Komáromi István

BARANGOLÁSOK A TÖRTÉNELMI MAGYARORSZÁGON

Korosztályos turizmus „Határtalanul!”

A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSASÁG NYÍRSÉGI OSZTÁLYÁNAK RENDEZVÉNYE
NYÍREGYHÁZI EGYETEM D ÉPÜLET 4. KÖRELŐADÓ (4400 NYÍREGYHÁZA, SÓSTÓI ÚT 31/B)
2020. MÁJUS 21. CSÜTÖRTÖK, 17:00

AZ ELŐADÁS VÁZLATA

1. Bevezető gondolatok
2. A „történelmi Magyarország” fogalma és értelmezése
3. A „Határtalanul! - programok nemzetpolitikai, szakmai-pedagógiai és turizmusföldrajzi megközelítése és aspektusai
4. Felvidéki barangolások (Zemplén és Bodrogköz, Sátoraljaújhely, Borsi, Kassa)
5. Kárpátaljai barangolások (Munkács, Ungvár, Szolyva és a Vereckei - hágó)
6. Partiumi és erdélyi barangolások (Szatmárnémeti és környéke, Székelyföld, Barcaság, Barót és környéke, az Olt folyó mente, Csángóföld)
7. Délvidéki barangolások 1 (Nyugat-Bánát, Zenta és környéke, Bácska, Szabadka és Palicsfürdő)
8. Délvidéki barangolások 2 (Muraköz, Dráva-Száva köze, Varasd, Kapronca, Valpó és Eszék)
9. Délvidéki barangolások 3 (Muravidék, Lendva és környéke, Muraszombat)
10. Záró gondolatok

**BARANGOLÁSOK A TÖRTÉNELMI
MAGYARORSZÁGON**
Korosztályos turizmus „Határtalanul!”

1. BEVEZETŐ GONDOLATOK

- **Az utazás**, a hozzánk közeli vagy távolabbi helyek, országok, tájak és városok felkeresése, más kultúrák, népek és emberek sokszínű világának, életének és szokásainak a megismerése a szabadidőeltöltés olyan formája, amely **egyszerre szolgálja a kikapcsolódást, a rekreációs pihenést és szórakozást, de ugyanakkor a felfedező aktivitás révén szerepet játszik a spontán vagy tudatos ismeretszerzésben és az abban résztvevők szemléletformálásban is!**
- **Az utazás és utaztatás vonatkozásában** - például a tradicionális osztály- és/vagy tanulmányi kirándulásokat, a tematikus aktív turisztikai és sporttáborok, a különböző országismereti programok stb. szervezését és lebonyolítását tekintve - **több szempontból is sajátos az iskolák, benne a diákok és a pedagógusok helyzete, szerepe és funkciója.**
- **Az iskolai utazások és utaztatások, az ifjúsági- és diákturizmus** jellemző formái és komplex jellege, valamint az abban érintett gyermekek, diákok, illetve fiatal felnőttek révén **több szempontból és sok szállal kapcsolódik az iskola sokszínű világához, az oktatás-neveléshez, benne az iskolán és tanórán kívüli („out of school learning”) és az élmény alapú („experiential education”) tanításhoz - tanuláshoz.** Az ifjúsági korosztályhoz tartozók diákok/hallgatók, a „jövő turistái” turisztikai érdeklődése, motivációi és jellemző formái - nyilván nem elhanyagolhatóan az életkori sajátosságaiktól, aktivitásuktól és a megismerési vágyuktól vezérelve - rendkívül színesek, sokrétűek és változatosak.
- **Az iskolai, az iskolát és a diákokat érintő nemzetközi mobilitási programokban több szempontból is meghatározó szerepet kaphatnak és tölthetnek be a „Határtalanul!” - programsorozat keretében az un. „külhoni”, az egykori „Történelmi Magyarország” napjainkban más országokhoz tartozó területeire szervezett és lebonyolított országismereti utazások és programok.**
- **Az előadás anyaga egy olyan virtuális felfedező utazásra invitálja és hívja az érdeklődőt** - a diákokkal számos alkalommal megélt élmény érzékeltetésének a szándékával is -, **amely utazás a „látni és láttatni” szellemiségének a jegyében a „Történelmi Magyarország” nagyon sok szép ismert és talán eddig kevésbé ismert tájára, városaiba és településeire kalauzolja el!** (Az előadás anyagának terjedelme, a közreadott prezentáció „oldalainak”, képkockáinak mennyisége messze túlmutat egy klasszikus ismereterjesztő előadás során rendelkezésre álló időkereten, de az megtekinthető és végig követhető részleteiben vagy akár több alkalommal is, esetleg kinek-kinek a hozzá közelebb álló rész, terület megtekintésével is!)

2. A „TÖRTÉNELMI MAGYARORSZÁG” FOGALMA ÉS ÉRTELMEZÉSE

- A „történelmi Magyarország” - más megközelítésben „Nagy-Magyarország” - fogalma nem ismeretlen a történelmi szakirodalomban, s azt a történészek, s persze a történelmet tanító pedagógusok, szaktanárok használják és értelmezően közvetítik is a hazánk, Magyarország történelmével foglalkozó történelemórákon vagy például az ezt a témát érintő programokon, rendezvényeken („Trianon - napi” iskolai rendezvények, rendhagyó történelemórák, a „Nemzeti Emlékezés éve” programok stb.)
- A „történelmi Magyarország” fogalmán, az 1920-as évekhez köthetően létrejött és kialakult elnevezésén a Magyar Királyságnak a „trianoni békeszerződés” előtti, s az Osztrák-Magyar Monarchián belüli egykori, az 1867-es kiegyezéstől 1918-ig fennálló határait, földrajzi kiterjedését és államterületét értik, értjük. A 325 411 km² - es Magyar Királyság, a „történelmi Magyarország” területe egy rendkívül változatos és sokszínű, gazdag természeti adottságokkal jellemezhető ország volt, amely - több nemzetiség otthonaként multikulturális jellege mellett - egyben „egy évezred alatt formálódó gazdasági és politikai egység is volt” (Frisnyák S., 1990)
- A „történelmi Magyarország”, a Kárpát-medence bármely csodaszép és rendkívül változatos vidékén, táján, településein át kalandozva az utazónak, utazóknak mindig óriási élményben lehet részük a sajátos és talán semmi máshoz nem hasonlítható élménnyel és benyomásokkal, amit csak itt, e tájékon szerezhet meg!

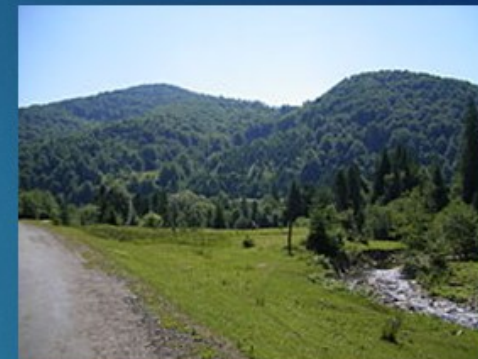
„VASS ALBERT: ADJÁTOK VISSZA A HEGYEIMET...”

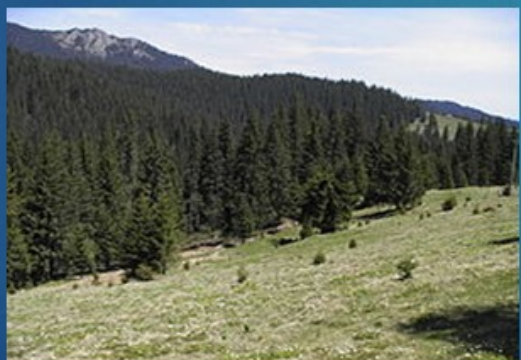
Beszkydek (Dunajec)

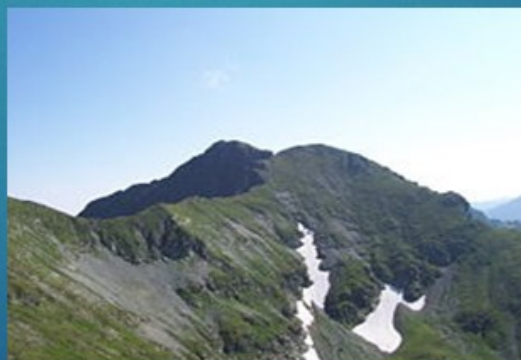
A Magas-Tátra

Külső-Beszkydek (Ukrajna)

„Erdős-Kárpátok”

Fogarasi-havasok

Erdélyi-középhegység

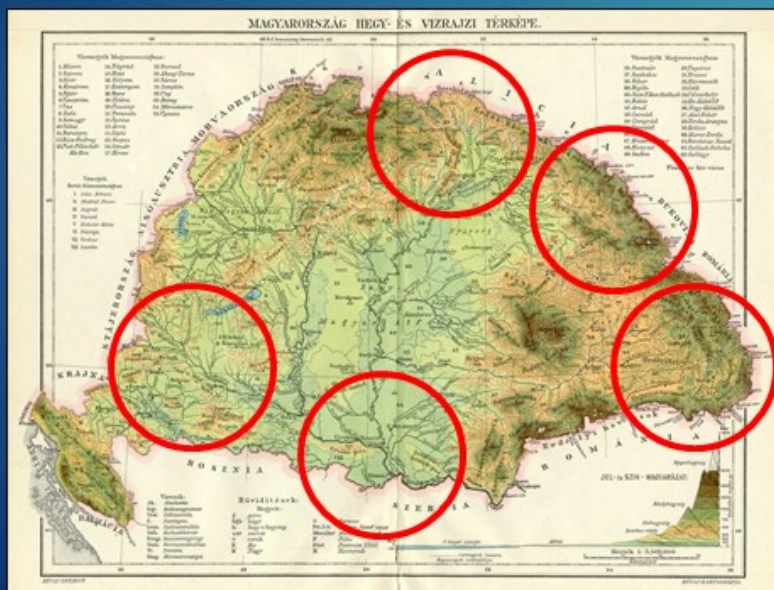
3. A „HATÁRTALANUL! – PROGRAMOK NEMZETPOLITIKAI, SZAKMAI-PEDAGÓGIAI ÉS TURIZMUSFÖLDRAJZI MEGKÖZELÍTÉSE ÉS ASPEKTUSAI

- A „Határtalanul!” program pályázatási-pályázati rendszerét napjainkban gondozó Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. a programsorozat célját az alábbiak szerint fogalmazza meg: „A Határtalanul! program célja a magyar-magyar kapcsolatok építése, személyes kapcsolatok kialakítása, elmélyítése. A program a nemzetpolitikai célt fordítja le konkrét tapasztalatokra, azaz a Határtalanul! a nemzeti összetartozás operatív programja. A program keretében magyarországi iskolák tanulói az állam támogatásával osztálykiránduláson vesznek részt a szomszédos országok magyarlakta területein, így személyes tapasztalásokat szereznek a külföldi magyarságról.” (Bethlen G. Alapkezelő Zrt., 2019).
- A „Határtalanul!” - programokon, utazásokon való részvétel az iskoláknak, a diákoknak, a tanulóközösségeknek és a pedagógusoknak olyan - a megszokott nemzetközi mobilitások cél- és tevékenységrendszerétől több szempontból is eltérő - ország-ismereti utazást/utazásokat jelent, amelynek/amelyeknek az iskolán és tanórán kívüli („out of school learning”), s az iskolában oktatott közismereti tantárgyak szinte mindegyikének a műveltségterületéhez kapcsolódó ismeret-, tudás- és élményszerzés („experiential education”) mellett pedagógiai-nevelési szempontból nagyon komoly és jelentős mértékű, a nemzeti identitást, összetartozást erősítő, a „magyar - magyar” kapcsolatokat építő és ápoló szemléletformáló szerepe van.
- A „Határtalanul!” - programokon való részvétel a benne résztvevő diákok és a pedagógusok számára olyan, s elsősorban az ország határain kívül lebonyolított utazásokat, un. országismereti mobilitásokat jelent, amelyek jellegüknek és tartalmuknak fogva turisztikai tevékenységként is értelmezhetők, jellemezhetők. A diákok meghatározott céllal történő utaztatása-utazásai, a Kárpát-medencében lebonyolított tanulmányi kirándulások a részét képezik és sok szállal kapcsolhatók és kapcsolódnak a turizmus rendszeréhez, működéséhez.
- Az ifjúsági- és diákturizmus jellemző formái és komplex jellege, valamint az abban érintett gyermekek, diákok, illetve fiatal felnőttek révén több szempontból és sok szállal kapcsolódik az iskola sokszínű világához, az oktatás-neveléshez, benne az iskolán és tanórán kívüli („out of school learning”) és az élmény alapú („experiential education”) tanításhoz - tanuláshoz. Az ifjúsági korosztályhoz tartozók diákok/hallgatók, a „jövő turistái” turisztikai érdeklődése, motivációi és jellemző formái - nyilván nem elhanyagolhatóan az életkori sajátosságaiktól, aktivitásuktól és a megismerési vágyuktól vezérelve - rendkívül színesek, sokrétűek és változatosak.
- A nemzetpolitika új alapokra helyezésével az egy évtizeddel ezelőtt életre hívott „Határtalanul!” - programsorozatot a szellemiségét, céljait és jellegét valamint programjait tekintve, - a megvalósítás és lebonyolítás tapasztalatait is figyelembe véve - sikertörténetként írhatjuk le, jellemezhetjük. A programokon részt vevő, azokban érintett általános és középiskolás tanulók, diákok számára és szempontjából a határon túli, a Kárpát-medencében a környező országokban lebonyolított „külföldi” utazások és az utazásokhoz kapcsolódó programokon való részvétel - az iskolai oktatás és nevelés, szemléletformálás, például a magyar nyelv- és irodalom, a földrajz és a történelem tantárgyak műveltségi anyagának közvetítés és feldolgozása mellett - az iskolán és tanórán kívüli („out of school learning”) biztosít olyan lehetőségeket, színtereket, mobilitásokat és élményt is nyújtó felfedező aktivitásokat („experiential education”), amelyek révén és amelyeken keresztül jelentős mértékben erősíthetjük a „magyar - magyar” kapcsolatokat, a diákoknak a külföldi magyarsággal kapcsolatos személyes ismereteit, s nem elhanyagolhatóan a nemzeti öntudat, az identitás, a magyar nemzethez tartozás érzésének a szellemiségét.

AZ EÖTVÖS GYAKORLÓISKOLA „HATÁRTALANUL!” - UTAZÁSAI ÉS PROGRAMJAI

„1848-49 szellemi és kulturális öröksége Baróton és Nyíregyházán” (2012), „A népi étkezés hagyományai és ízei Erdővidéken és a Nyírségben” (2014), „A környezetterhelés értékei és mérése a Vajdaságban és a Nyírségben” (2014), „Híres székelyek nyomában” (2015), „A Vajdaság és a Nyírség szellemi örökségének felfedezése” (2015), „Székely népballadák és balladagyűjtők nyomában Benedek Elektől Kríza Jánosig” (2016), „Székelyföld és a Nyírség természeti- és kulturális értékeinek nyomában” (2016), „Vereckétől Szolváig avagy a honfoglalástól a „malenkij robot”-ig Történelmi múltidézés Kárpátalján hetedik évfolyamos diákoknak (2017), „Honfoglaló őseink emlékeinek nyomában Kárpátalján és Északkelet Magyarországon” (2017), „A magyarság emlékeinek nyomában / „Dél nyugati végeken – a Mura és a Dráva vonzásában” (2019), „Híres történelmi személyek nyomában a Felvidéken 1.” (2019), „Híres várak és kastélyok a Felvidéken és a Nyírségben” (2019 és „A Rákóczi-emlékek nyomában a Felvidéken és Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyében” (2019)!

„A NEMZETI EMLÉKEZÉS ÉVE 1920 - 2020”

Ajánlom ezt az előadást a „Nemzeti emlékezés éve” alkalmából a Kárpát-medencében minden - határon innen és határon túl élő - magyar nemzetiségű honfitársamnak, diákoknak, pedagógusoknak és másoknak is!

4. FELVIDÉKI BARANGOLÁSOK

Zemplén és Bodrogköz, Sátoraljaújhely, Borsi, Kassa

A Zempléni-hegység („Sátor-hegyek”)

Sátoraljaújhely

Sátoraljaújhely, a Trianon következtében mesterségesen kettéosztott/kettévágott magyarországi település

A Magyar Kálvária „Trianon” történelmi emlékhely (Sátoraljaújhely / Szár-hegy)

Sátoraljaújhely, a „kettéosztott/kettévágott” városrészek határát jelző emlékmű

Sátoraljaújhely, a „kettéosztott/kettévágott” városrészek határát jelző táblák

Sátoraljaújhely kettéosztásának egyik „stratégiai” oka, a Kassa és Munkács (Ungvár) között a városon is áthaladó vasútvonal és határátkelő napjainkban

Sátoraljaújhely kettéosztásának másik - legendáriumnak tartott - „stratégiai” oka a város határában folyó Ronyva-patak

A Ronyva-patak/csatorna napjainkban

A „Trianoni békeszerződés” - ben hajózhatóvá nyilvánított „határfolyó”, a Ronyva-patak/csatorna Sátoraljaújhelynél

A Ronyva-patak/csatorna sodorvonala mai is az államhatárt jelenti
Magyarország (M) és Szlovákia (SR) között

A Tokaji-borvidéket jelző tábla (Slovenské
Nové Mesto / Szlovákújhely)

A Borsiban (Boršňa) található Rákóczi-kastélyt jelző tábla Szlovákújhelyen (Slovenské Nové Mestó)

Borsi, a Rákóczi-várkastély és II. Rákóczi Ferenc mellszobra

Diákcsoport Borsiban a Rákóczi-várkastély előtt

Diákok a Rákóci - kastélymúzeumban

Kassa főtere (Fő tér), háttérben a Szent Erzsébet-dóm

A Rákóczi-kripta a Szent Erzsébet-dóm altemplomában (A szarkofágokban II. Rákóczi Ferenc, édesanyja Zrínyi Ilona és Rákóczi József bronzkoporsója látható)

Diákcsoport a Szent Erzsébet-dóm előtt Kassa főterén

5. KÁRPÁTALJAI BARANGOLÁSOK

Munkács, Ungvár, Szolyva és a Vereckei-hágó

Az Északkeleti – Kárpátok vonulatai a Vereckei - hágó felől

Diákok a Vereckei-hágón az Északkeleti-Kárpátokban

Ungvár az Ung partján

Az ungvári vár

A munkácsi vár látképe

Zrínyi Ilona és II. Rákóczi Ferenc szobra a munkácsi várban

Diákcsoport a munkácsi várban

Diákcsoport a nevickei vár romjai előtt

Diákcsoport a Vereckei – hágón álló „Honfoglalás emlékmű” előtt

A Szolymai Emlékpark

Dákcsoport a Szolyvai Emlékparkban

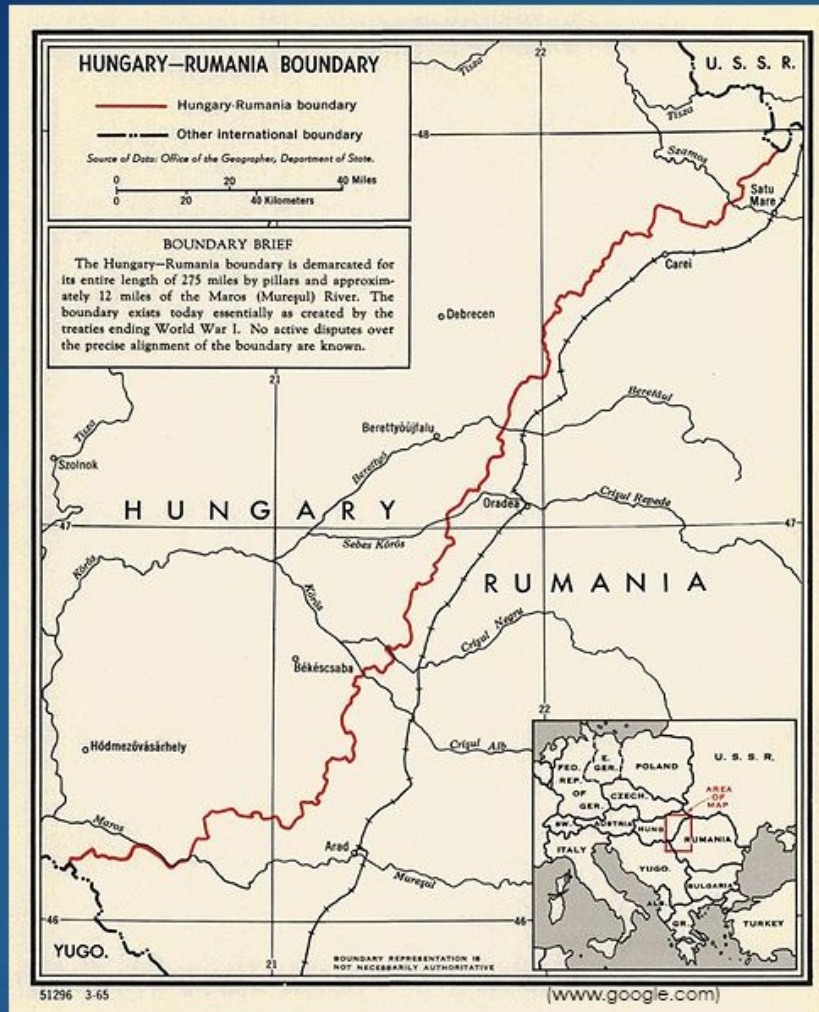
Diákok emlékeznek a „malenkij robot” során elhurcolt áldozatokra

6. PARTIUMI ÉS ERDÉLYI BARANGOLÁSOK

Szatmárnémeti és környéke, Székelyföld, Barcaság, Barót és környéke, az Olt folyó mente, Csángóföld

A Fügés-tető (1159 m) a Gyimesekben, háttérben a Hargita vonulatai

A Szatmárnémeti - Nagykároly - Nagyvárad - Arad közötti vasútvonal, amely közvetve-közvetlenül szerepet kapott Magyarország keleti-délkeleti határvonalának a megállapításánál

Szatmárnémeti (Satu Mare) látképe

Szatmárnémeti főtere, a Szabadság-tér

A Dácia - volt Pannónia - szálló szép szecessziós stílusú épülete (1902, Bálint Zoltán - Jámbor Lajos) és homlokzatának egy része a város főterének meghatározó épülete

A római katolikus székesegyház
impozáns épülete a város főterén

A püspöki palota

A zsinagóga épülete

A városi közfürdő (Kossuth kert)

A Kálvária templom

A Kossuth-kert

A Vécsey-ház napjainkban

A Szatmárnémeti Északi Színház

Ion. C. Brătianu (1864 – 1927) szobra Szatmárnémeti főterén

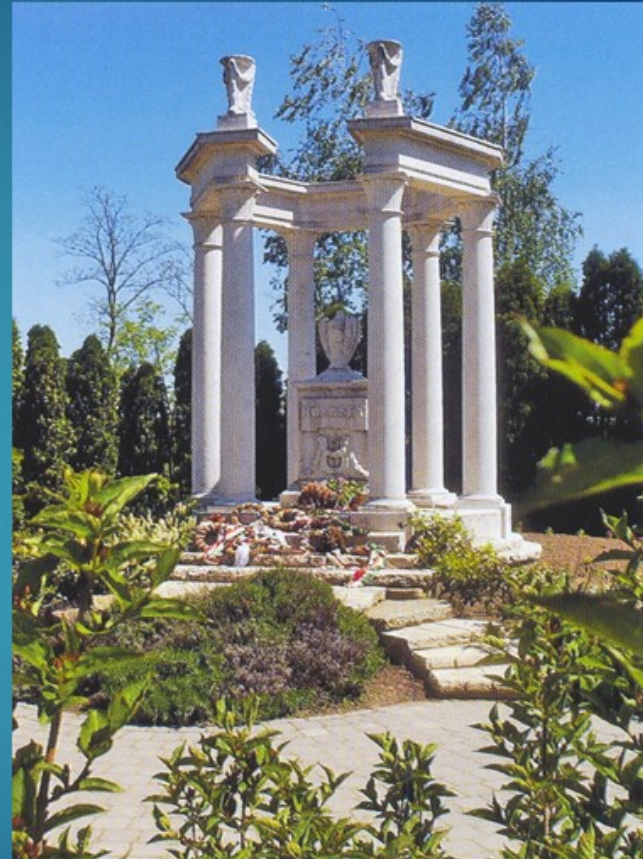
A Mihai Eminescu Főgimnázium épülete és a költő szobra az iskola előtt

A Tűzoltó-torony

Szatmár megye és Szatmárnémeti (Satu Mare) „modern” 20. századi megye- és városközpontja
(A megyei és a városi tanács épületegyüttese)

A Himnusz írójának, Kölcsey Ferencnek a szülőháza Sződemeteren (Sauca) és nyughelyének emlékműve a „csónakfejfás temetőben” Szatmárcsekén

Nagyvárad (Oradea)

A Nagyváradai Állami Színház esti fényekben

Nagyvárád esti fényei, jobbról az EMKE Kávéház, ma Astória Szálló épülete

A nagyváradai római katolikus székesegyház Erdély és Románia legnagyobb barokk temploma, előtte a Szent László király - szoboregyüttes

A barokk stílusú római katolikus püspöki palota

A barokk-klasszicista stílusú Kanonok-sor a székesegyház mellett

A szépen felújított Kanonok-sor

Ady Endre szobra Nagyváradon, az egykori Széchenyi téren

Az Ady Endre Emlékmúzeum

A „Holnaposok” – szoborcsoport Nagyvárádon a Fő utcán (Ady Endre, Juhász Gyula, Emőd Tamás, Dutka Ákos)

Marosvásárhely

A Kultúrpalota impozáns szecessziós épülete

A Nemzeti Színház épülete

A Bolyaiak szobra a Bolyai Farkas Elméleti Líceum előtti téren

Az ortodox székesegyház vagy Mennybemenetel - székesegyház

Fehéregyháza (Albesti)

Petőfi Sándor – emlékmű és koszorúzó diákok Fehéregyházán az Ispánkútnál

A Tordai-hasadék és Torockó (Torockói-hegység)

A Tordai-hasadék

A Tordai-hasadék

A Székely-kő és Torockó

Torockó

Torockói utcák, házak és ablakok

Naplemente a Székely-kő árnyékában Torockóban

Barangolás Erdővidéken gépkocsival, kerékpárral és gyalog...!

Aktív turisztikai csoport Erdély - Székelyföldre indulása előtt Nyíregyházán

A „Tábornokok földje”

Háromszék - a lakossága számához képest - több nevezetes személyt adott a magyarságnak. Erdővidék 18 települése 9 tábornokot „juttatott” Magyarországnak: v. Nagyajtai Cserey Vilmos, v. Szárazajtai Bartha László, Nagybaczoni Nagy Béla altábornagy, v. Nagybaczoni Baló Zoltán poszt.vezérőrnagy, v. Sepsibaczoni Tókos Gyula vezérőrnagy, v. **Nagybaczoni Nagy Vilmos tábornok-miniszter** (Parajd, 1884.05.30.-Pilscsaba 1976.06.21, A Kállay-kormány hadügyminisztere 1942.09.24.-1943.06.12., 1965 Jad Vasem intézet „Világ igaza” elismerés), v. Sepsi-Nagybaczoni Molnár Károly vezérőrnagy.

Magyarország

Ukrajna

Moldova

Erdővidék

Harghita

Olt

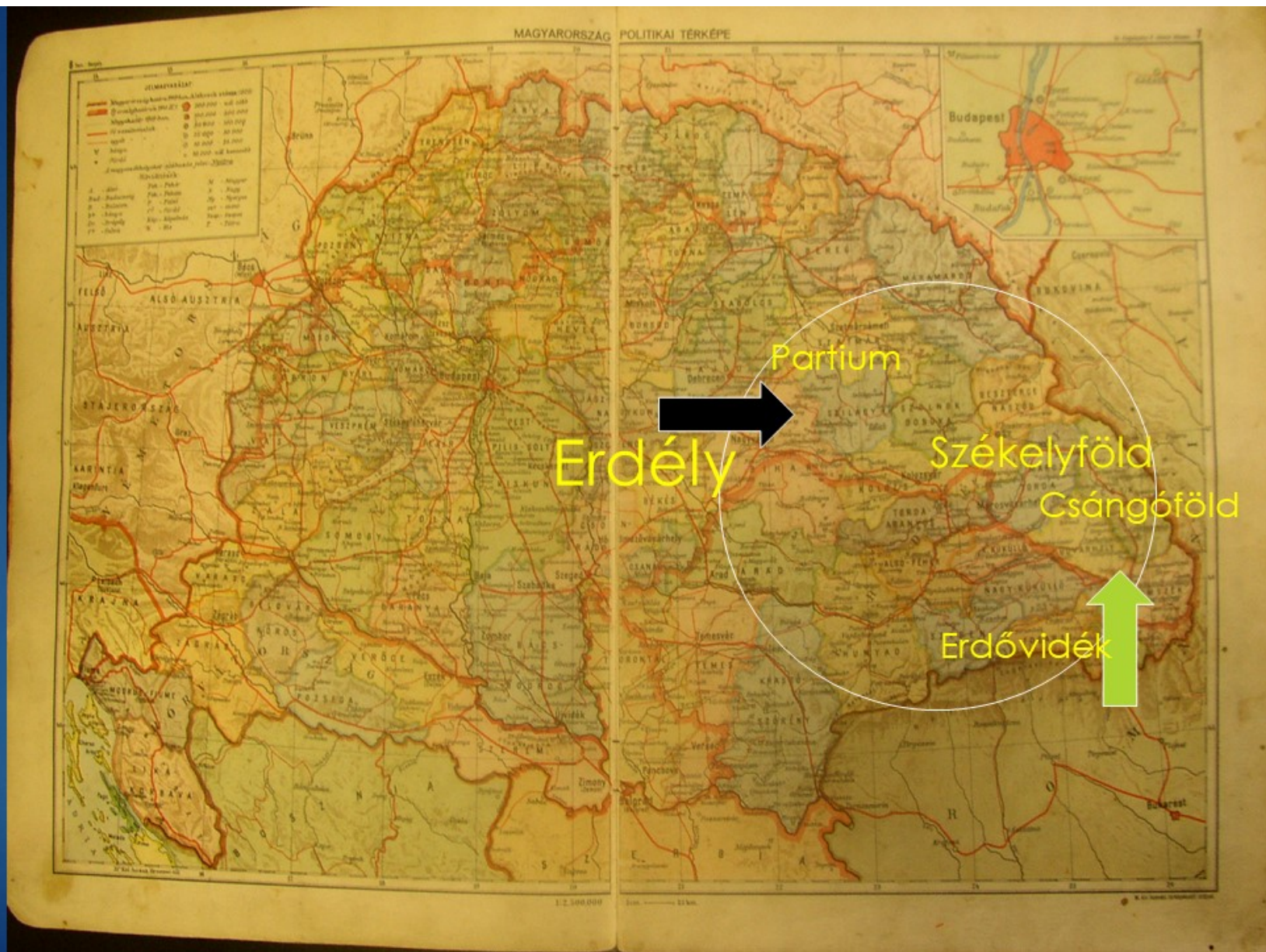
Baróti-hegység

Persányi-hegység

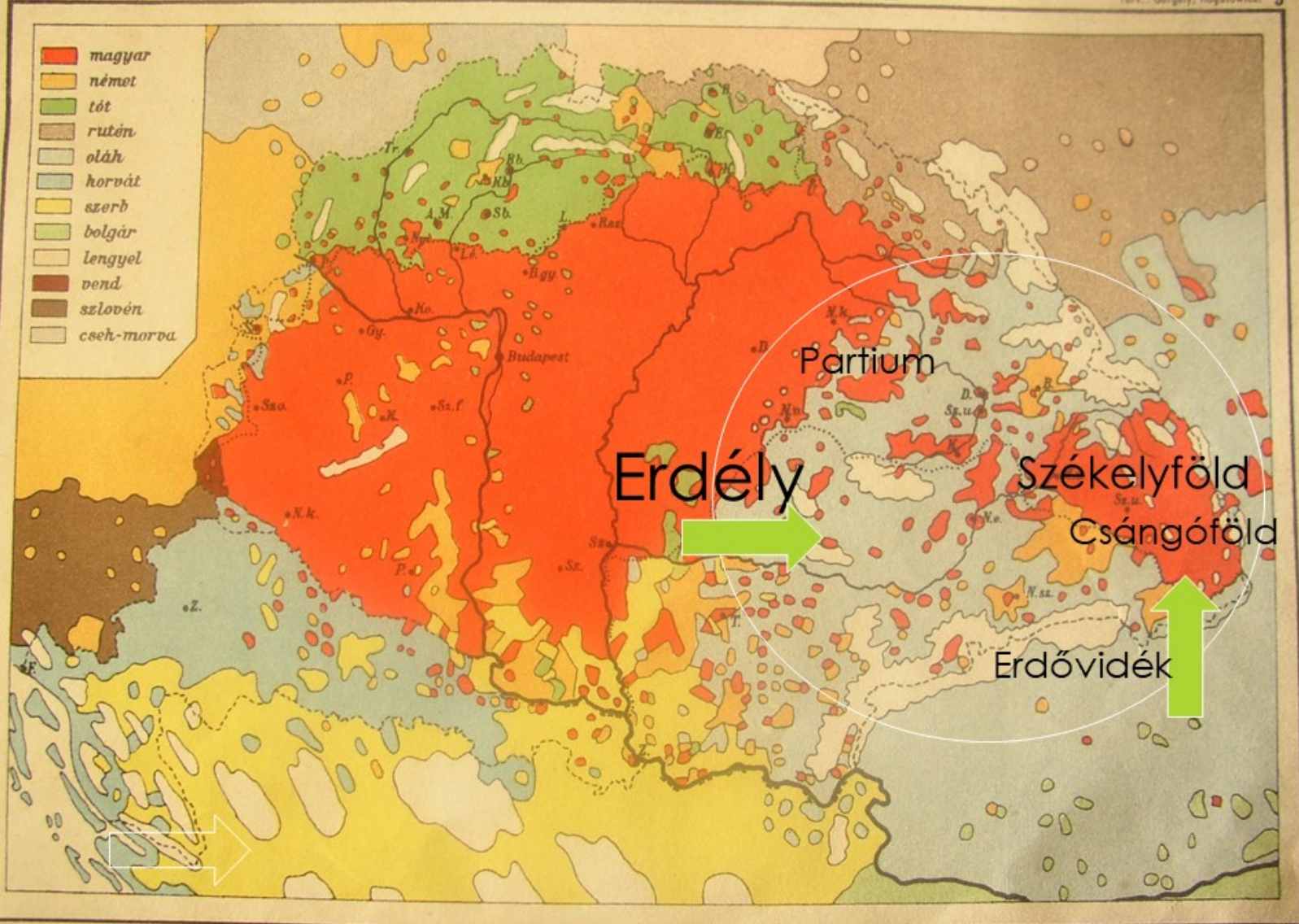
Szerbia

Románia

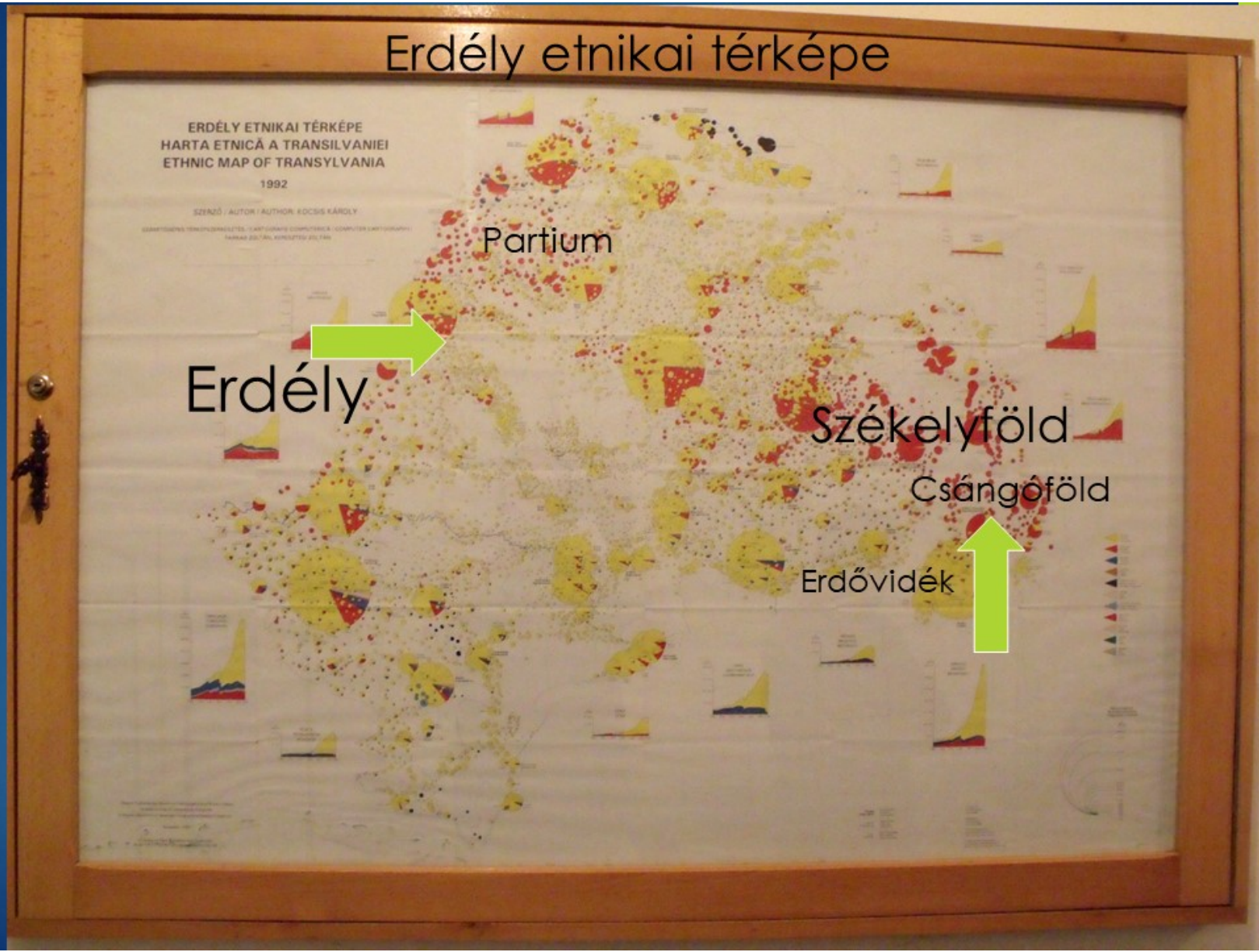
Bulgária

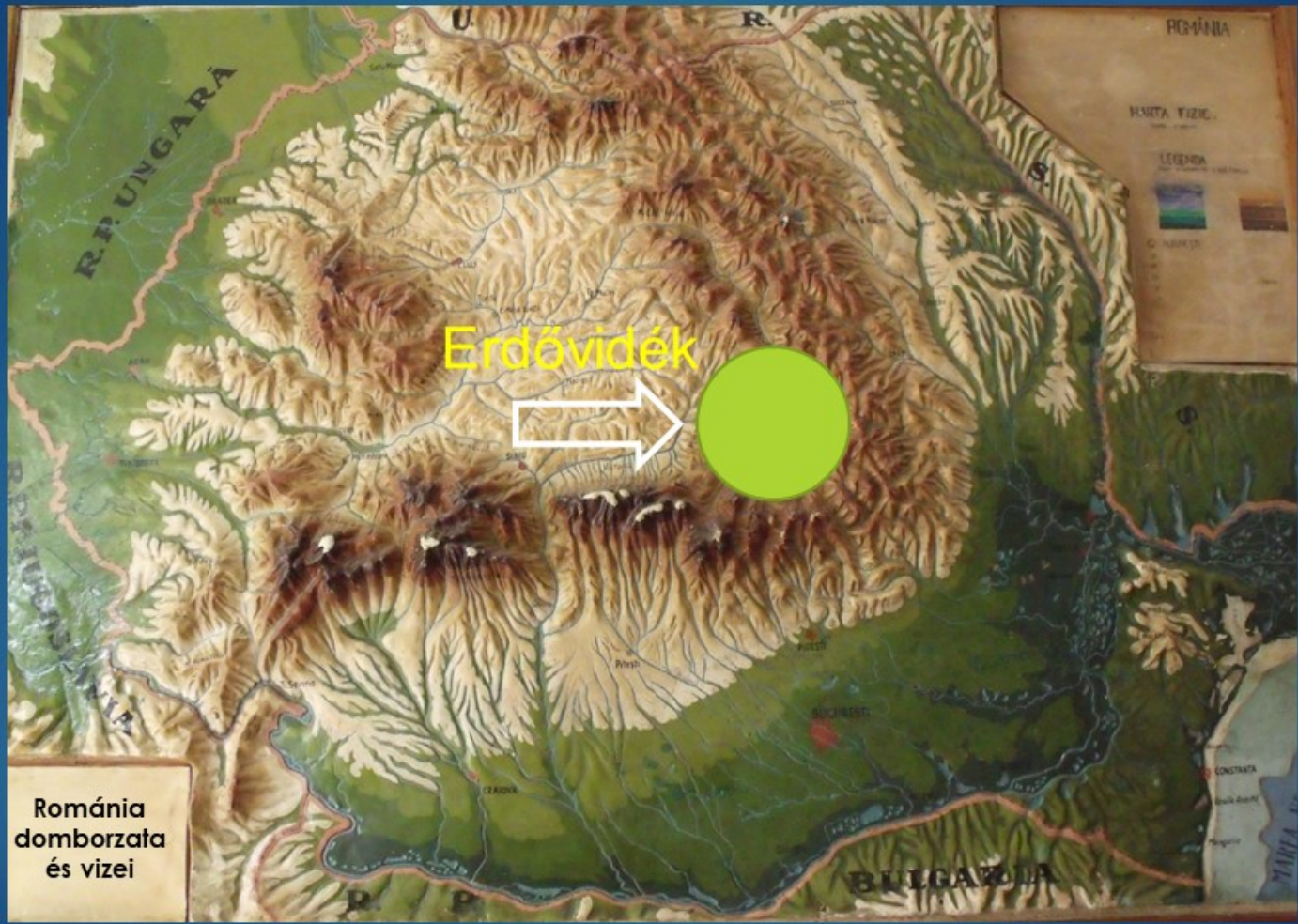

MAGYARORSZÁG NÉPRAJZI TÉRKÉPE

Erdély etnikai térképe

România
domborzata
és vizei

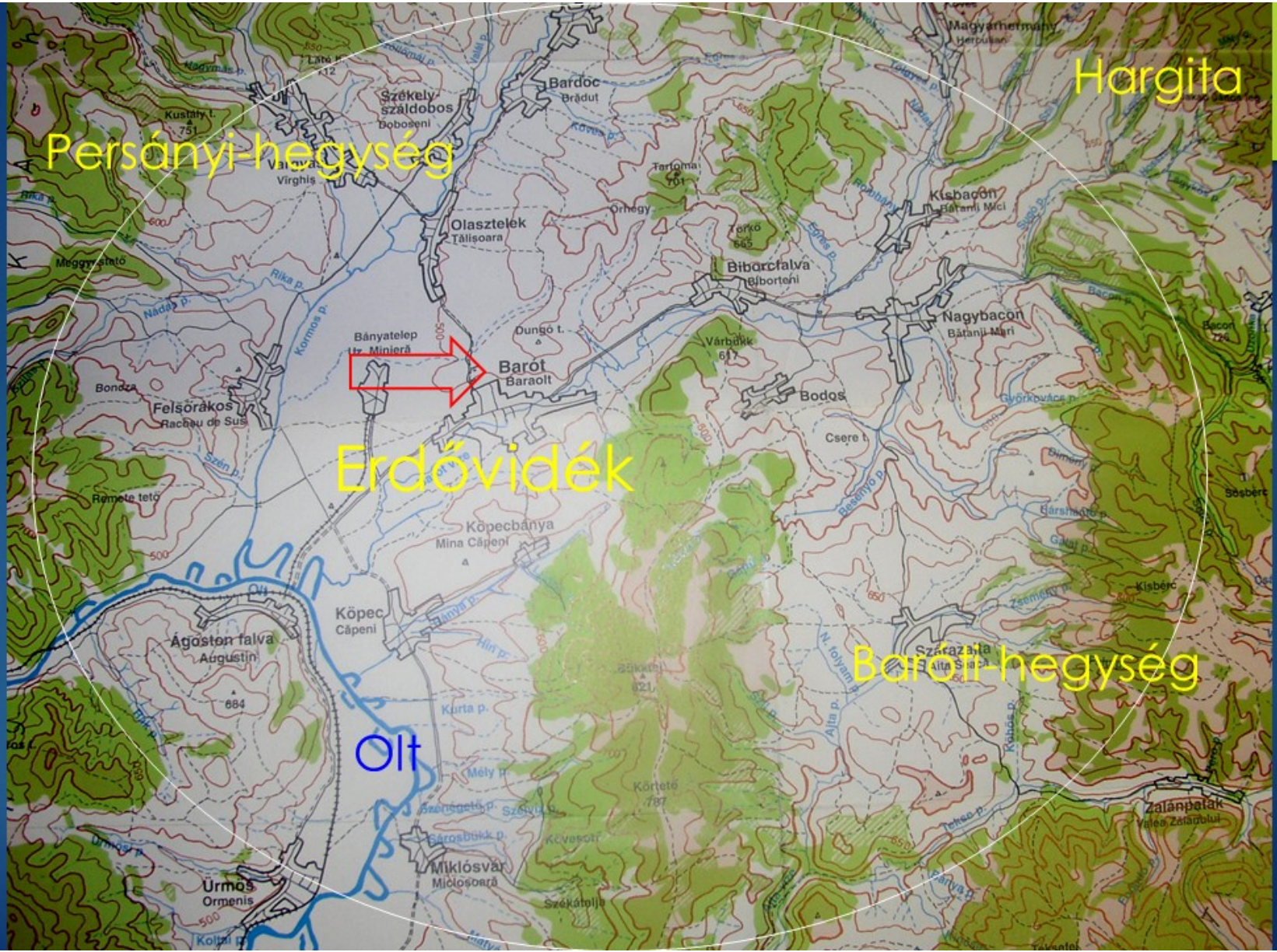
Persányi-hegység

Hargita

Erdővidék

Barót-hegység

Olt

Hargita

Erdővidék

Persányi-hegység

olt

Baróti-hegység

Barót és környéke (a felső képen háttérben a Hargita vonulata)

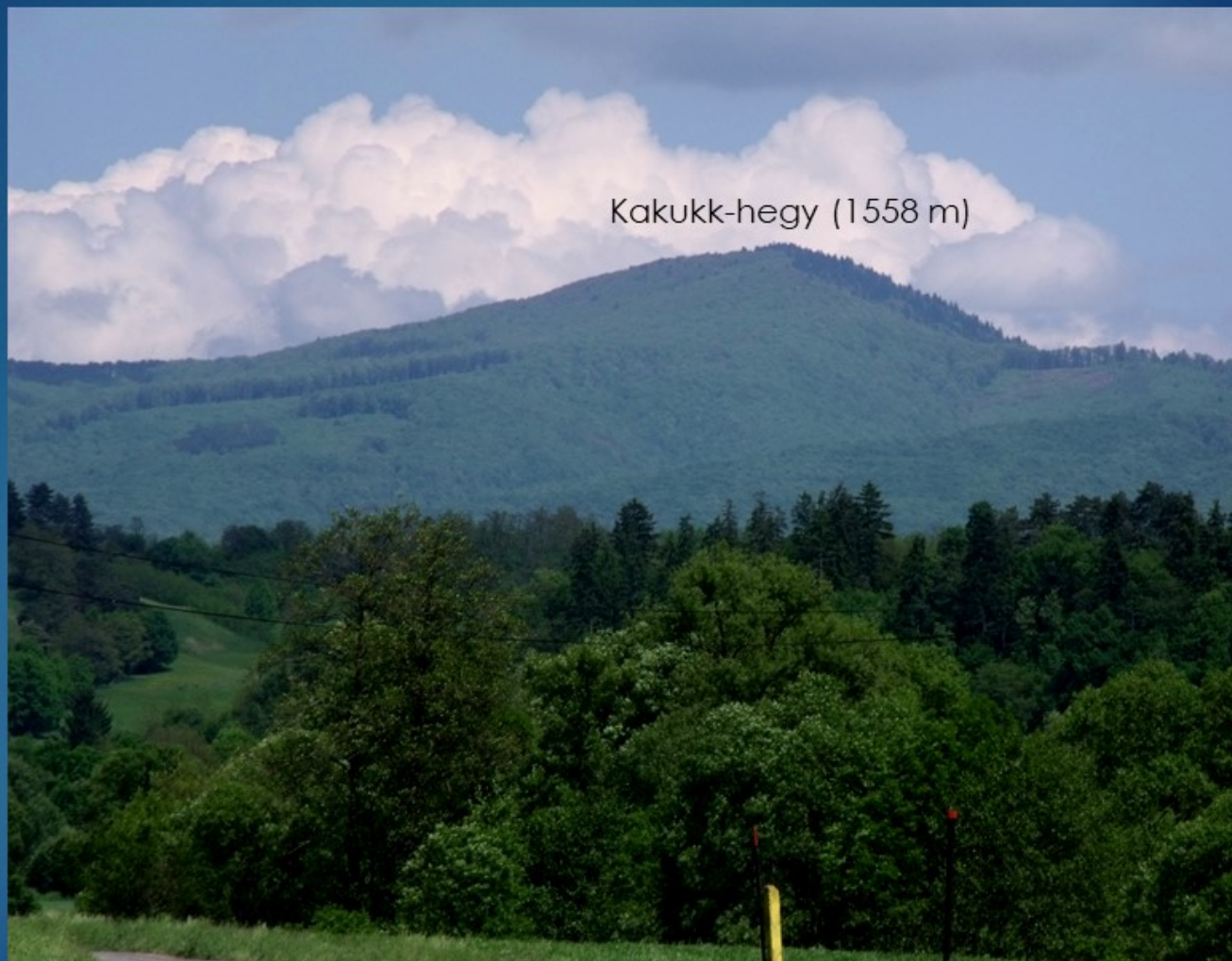

Kakukk-hegy (1558 m)

Nagy-Piliske (1374 m)

A Dél-Hargita

Kakukk-hegy (1558 m)

A Dél-Hargita legmagasabb csúcsa a Kakukk-hegy (1558 m)

A Baróti-dombvidék

A Baróti-hegység

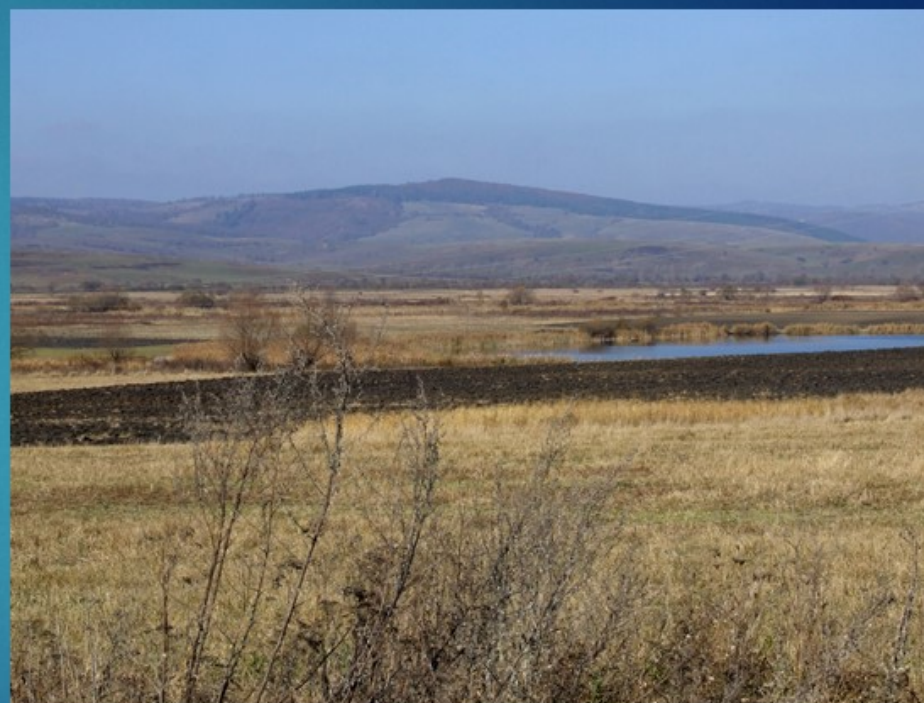
A Baróti-hegység

A Persányi-hegység

A Persányi-hegység (Rika-hegység) ősszel

A Persányi-hegység (Rika-hegység) nyáron és ősszel

Erdővidék egyik legértékesebb természeti kincse az erdőségeinek gazdag faállománya...

A faszénégetés a vidék tradicionális tevékenyége

...és a barnakőszén, a lignit (volt)

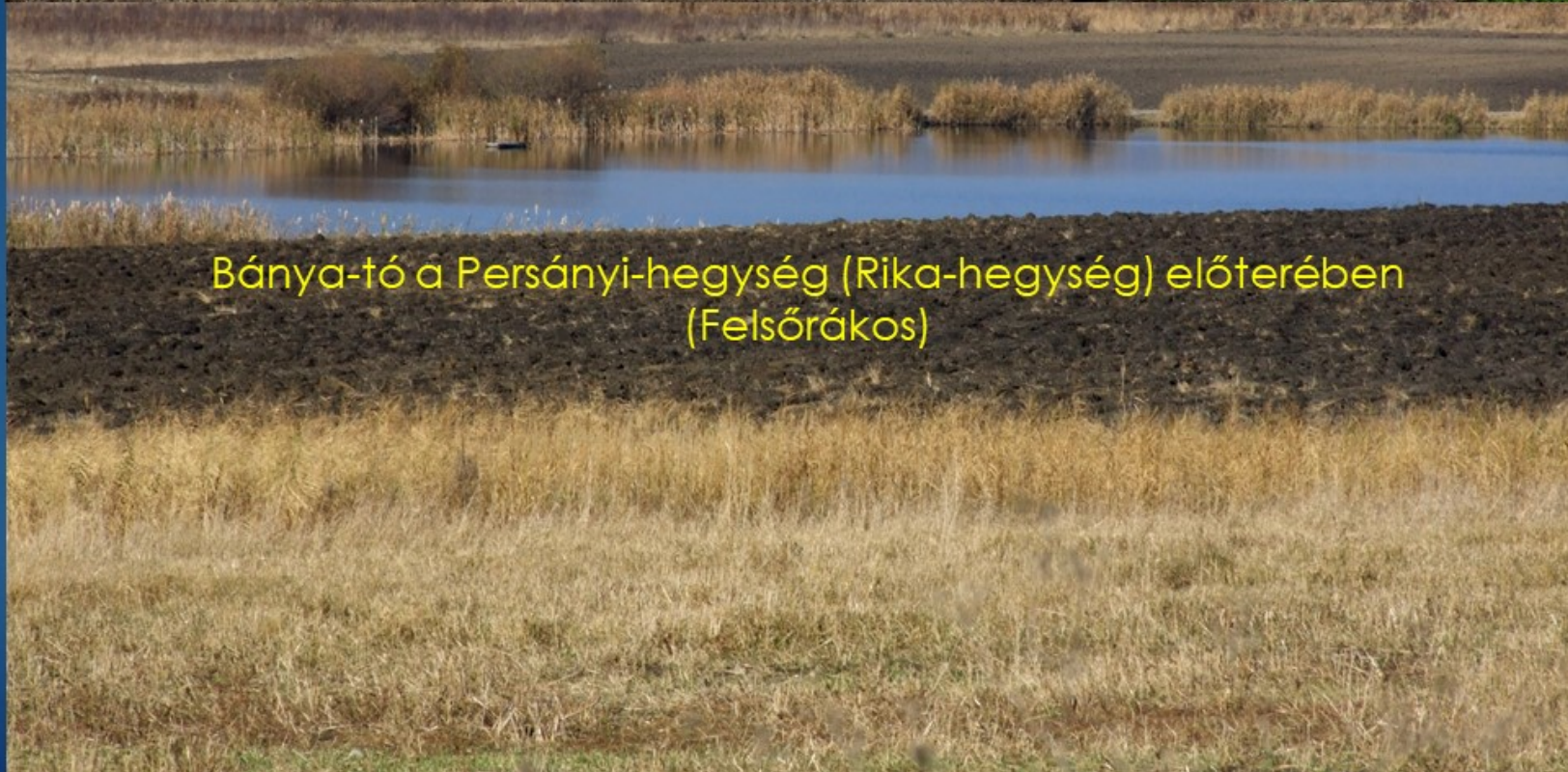
Felsőrákos

Barnakőszénbánya

Bányaakna bejárata

Bánya-tó a Persányi-hegység (Rika-hegység) előterében
(Felsőrákos)

Külszíni lignitbánya Felsőrákoson és a Mastodon (őselefánt) feltárás egy részlete

A közelmúltban még működő külszíni lignitbánya klasszikus - szén és fedőkőzetből álló üledék-rétege

Rendhagyó földrajzóra a lignitbányában

A felszín közelében néhol még látható szénréteg és a föld belsejében izzó szén kiáramló füstje

A külszíni lignitbánya helyén napjainkban egy „bánya-tó” található, ahol túrázók is megfordulnak

„A masztodon (*Anancus arvernensis*) - gumósfogú őselefánt – nem rokona a mamutoknak...! Késői rokonai az ázsiai és az afrikai elefánt...! Felsőórakoson feltehetően azért maradhatott meg a csontváz 90%-a, mert belefulladt az egykori mocsárba, s a ragadozók nem tudták széthordani a tetemét.” „Az biztos, hogy ez az *Anancus arvernensis* csontváz a bal oldalán feküdt anatómiai helyzetben...! Ez a legteljesebb csontváz a világon.” „2,6-2,8 méteres agyara lehetett, maximális magassága 2,8 méter volt... méretei alapján öreg hím volt.” (Háromszéki napilap, 2010. október 29.)

Az Erdővidéki Múzeum (Barót) és a „Masztodon”-kiállítás

A Vargyasi-karszthoz vezető útelágazás Vargyas településen

A Vargyasi-karszt „bejáratánál” elhelyezett tájékoztató tábla

Aktív turisztikai diákcsoport a Vargyasi-karsztban

A Vargyasi-karszt

A Vargyasi-karszt „bejárata”

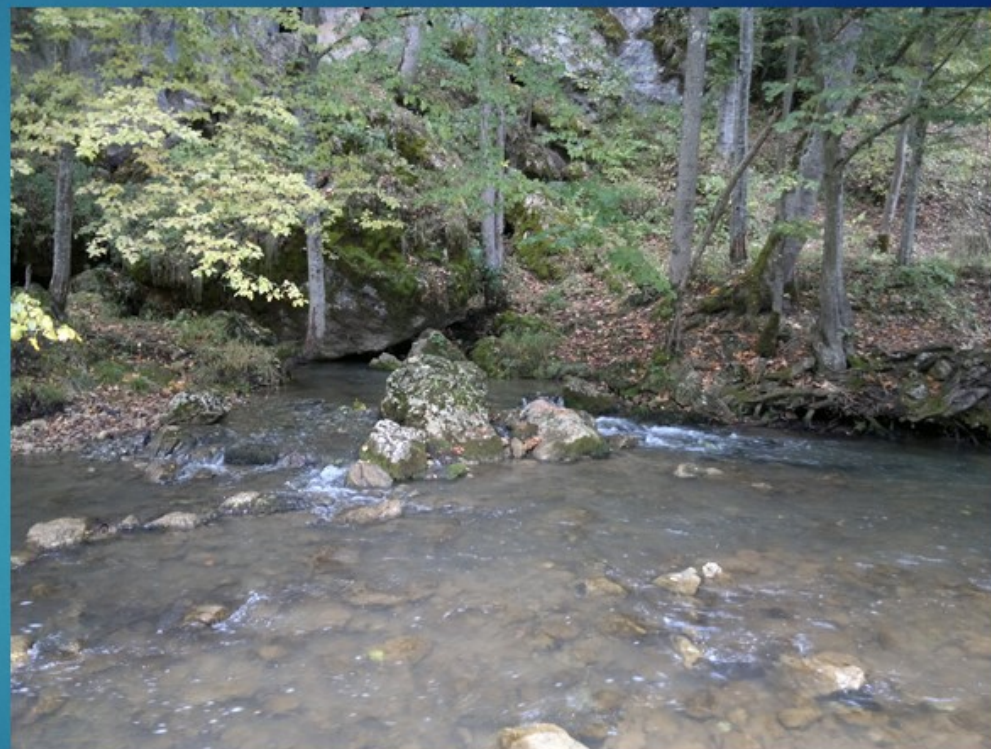

Bátor túrázók a Vargyasi-karsztban, átkelés a Vargyas patakon

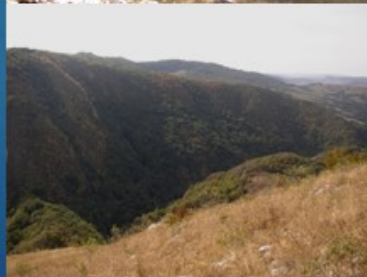
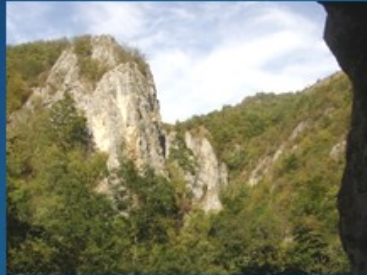

A Vargyasi-karszt háborítatlan világa

Egy impozáns karsztzikla és egy karsztforrás beömlése a Vargyas-patakba

Diákok a Vargyasi-karsztban

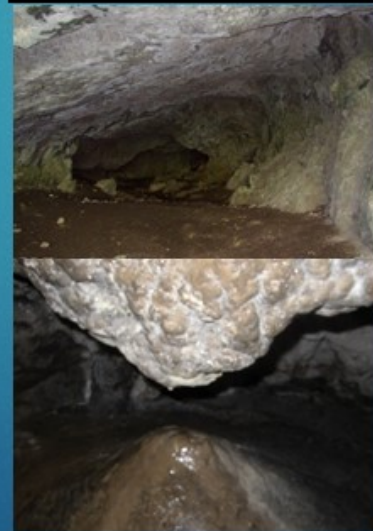
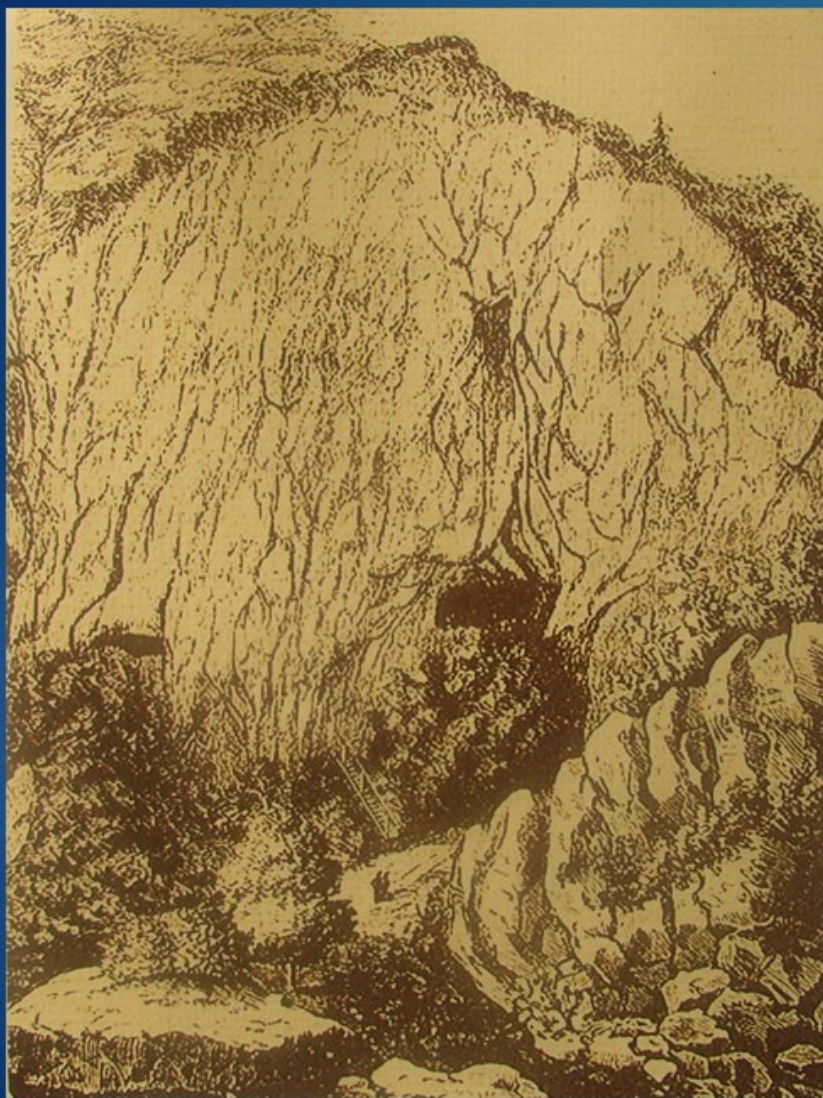

A Vargyas-patak szép szurdokvölgye

Az almási barlang alrajza

(A kép forrása Orbán Balázs: A Székelyföld leírása, I. kötet, Udvarhelyszék, 1868, Pest)

Az Almási-barlang vagy „Csudálókő”
bejáratának látképe (A kép forrása.
Orbán Balázs: A Székelyföld leírása, I.
kötet, Udvarhelyszék, 1868, Pest)

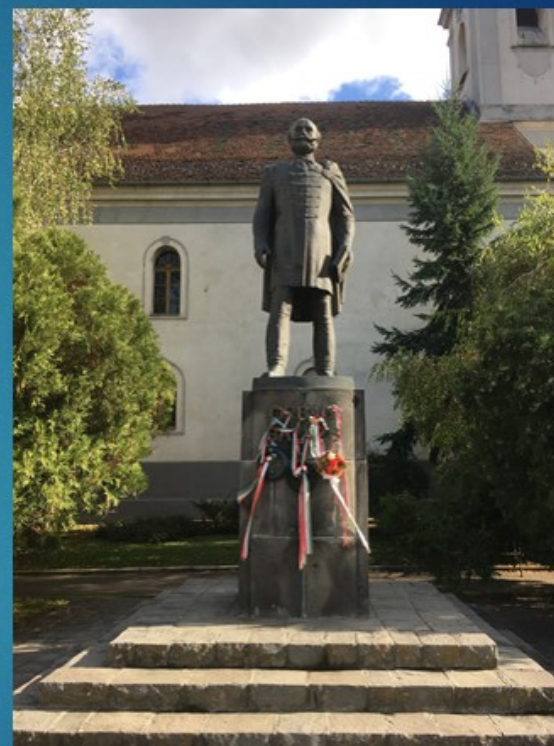

Diákcsopord az Almási-barlangban

Dénes István és Pál István geológus-barlangászok emléktáblái az Almási-barlangban

Székelyudvarhely főtere és Orbán Balázs szobra

A Székelyudvarhely melletti Szejkefürdő és Orbán Balázs nyughelye

Vonzerők és látványok Erdővidéken

Erdővidék települései és látnivalói

Barót és környéke

Kossuth utca (főtér)

Baróti képeslap

A „Bányászok szoborcsoport”

Kossuth utcai házak

Római katolikus templom

Kossuth utca (főtér)

Református templom

Kossuth utcai házak

Ortodox templom

Modern ház
a városközpontban

A római katolikus templom

A református templom

A református templom belső része

A református templom falán a „székely hadosztály” katonáira emlékező emléktábla

Az un. „Kossuth-ház” a város főutcáján

A „Bányászok szoborcsoport”

A Baróti Szabó Dávid Iskolaközpont

A főépület

A főépület

Az emlékszoba felirata

Közösségi ház

Baróti Szabó Dávid szobra

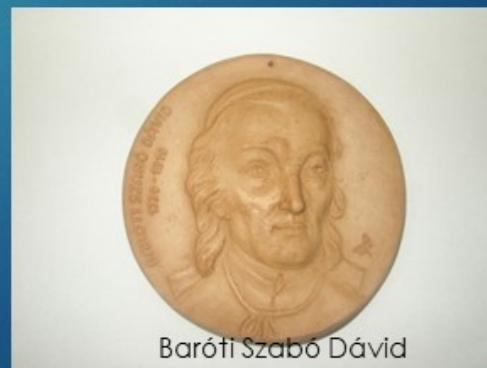
Emlékszoba

Székelykapú

A régi iskolaépület

Baróti Szabó Dávid

A Zathureczky-temető Baróton

A Zathureczky-temető rendbetétele és parkosítás diákok részvételével

A megújított Zathureczky-temető ünnepélyes avatása

Felsőrákos őszel
(Háttérben a Persányi (Rika) - hegység

Az unitárius templom belseje

Felsőrákosi „képeslap”

Székely-motívumok
falvén

Székely és magyar zászló a templomban

Az unitárius templom

Felsőrákos

Felsőrákosi házak

Székely népviselet

Felsőrákosi porta

Székely népviselet

Az unitárius templom Felsőrákoson

Felsőrákosi utca

Baróttól a Vargyasi - szorosig
Olasztelek és Vargyas

„Reneszánsz Napok”

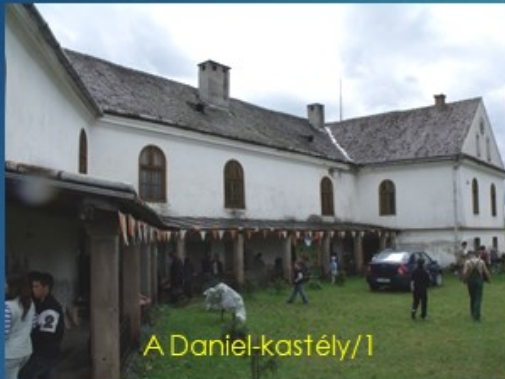

Olaszteleki „képeslap”

Címer a kastély külső falán

Ökorsütés

A Daniel-kastély/1

A Daniel-kastély/2

A Daniel-kastély/3

Kovácsoltvas-remek/1

Szövőszék

Kovácsoltvas-remek/2

A Daniel-kastély Olaszteleken – „Reneszánsz Napok”

A „Reneszánsz Napok rendezvényplakátja

A felújított és szállodaként működő Daniel-kastély napjainkban

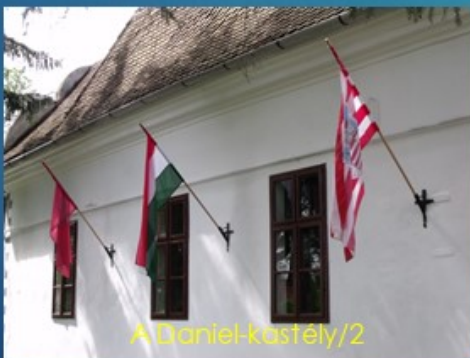
A Hagymás-patak Vargyasnál és a patakon átívelő Monarchia-korabeli híd

A Daniel-kastély/1

A Hagymás-patak

A Daniel-kastély/2

Vargyasi „képeslap”

Az unitárius templom

A református templom

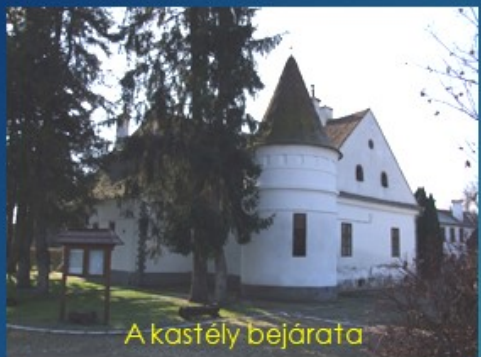
Cégértábla

Sütő Béla háza

A ház egyik szobája

A kastély bejárata

A vargyasi Daniel-kastély

Kastélyszoba/1

Kastélyszoba/2

A kastély belső része/1

A Daniel-család címere

A kastély belső része/2

A kastély bejárati ajtója

A kastély parkja

Kút a kastélyparkban

A Daniel-kastély a bejárat felől és a kastély belső udvara

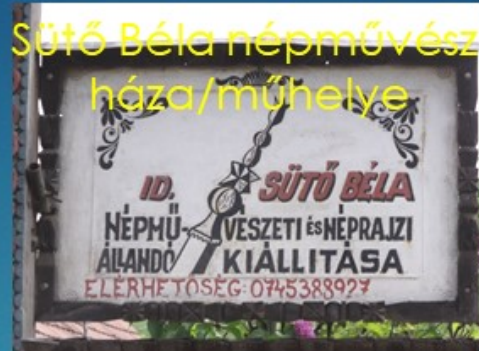
Diákcsoport a Daniel-kastély udvarában

A víznyerő kút a kastély udvarán

Festett bútor/1

Sütő Béla népművész háza/műhelye

Hj. Sütő Béla

Festett bútorok/2

Sütő Béla háza

Festett bútorok/3

Festett bútorok/4

Székelykapu

Faragott kopjafa

Diákok a Sütő - házban

Impozáns székelykapu Sütő Béla háza előtt

Diákcsoport Sütő Béla háza előtt

A Makovecz Imre tervezte református templom Vargyason

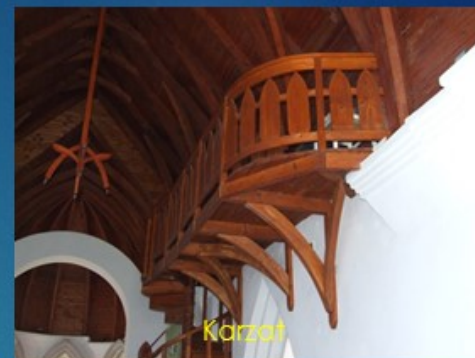

A templom mennyezete

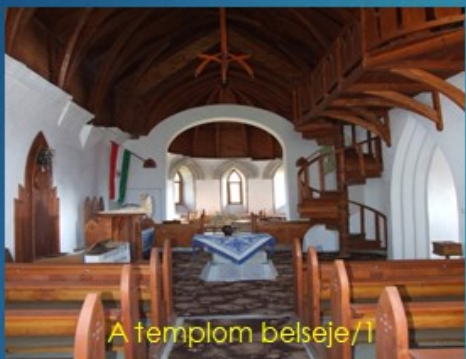

A vargyasi református templom

Székely szimbólumok

Karzat

A templom belseje/1

A templom épülete/1

A templom belseje/2

A templom ősi alapja

A templom épülete/2

Székely rovásírás

Baróttól Uzonkafüldőig
Bibarcfalva - Kisbacon - Uzonkafüldő

Bibarcfalvi „képeslap”

Szomjukat oltó kerékpárosok a természetes ásványvízforrásnál Bibarcfalván

Természetes borvízelőfordulás/forrás a település egy másik részén és a vizet kostoló diákok

A bibarcfalvi református templom és a XIV. századi Szent László freskó

Az impozáns restaurált Szent László - freskó

Diákok a templomban

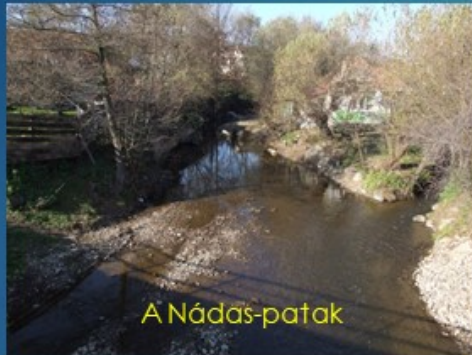
„Útjelző” tábla/1

A Benedek Elek-villa

Benedek Elek munkái

A Nádás-patak

Benedek Elek-szobor

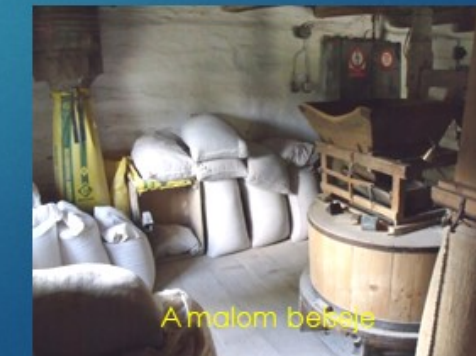
Régi lakóház Kisbáconban

„Útjelző” tábla/2

A vízimalom

A malom belseje

A Benedek Elek- emlékház („Mari – lak”)

A villa parkja

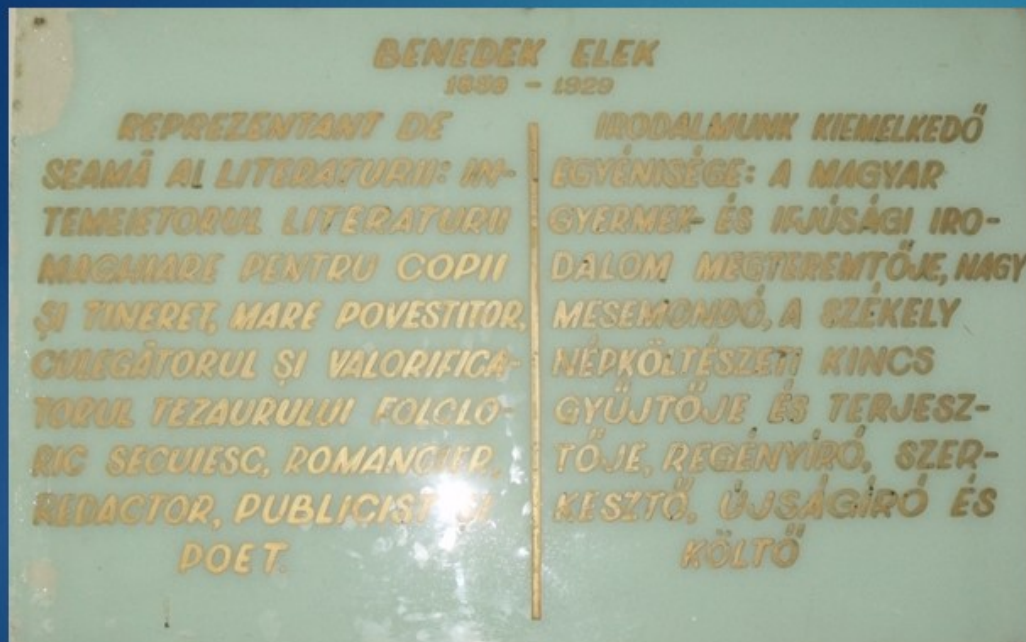

A villaépület főbejárata

Benedek Elek dolgozószobája és munkái

"Limba statului trebuie
să o învățăm, limba ma-
ternă n-areți voie să
uităm!"

"Az állam nyelvét meg
kell tanulnotok, az
édesanyátok nyelvét
nem szabad elfelejtene-
tek!"

Benedek Elek

Kétnyelvű emléktábla és bölcs gondolat Benedek Elektől

Benedek Elek sírjához, a nyughelyére vivő útról szóló tájékoztató tábla a településen

Benedek Elek és feleségének Máriának a nyughelye a kisbaconi temetőben

Benedek Elek nyughelyén a kisbaconi temetőben

Benedek Elek egészalakos szobra a település parkjában és diákcsoport a nagy meseíró „társaságában”

Vízimalom/ Watermill

Erdővidék egyetlen működő vízimalma, amelyet kilenc gazda és egy mesterember épített 1835-ben. Jelenleg a Keresztes család tulajdona.

Traditional watermill, the only one still working in Woodland microregion. It was built by nine local farmers and a watermill specialist in 1835. Nowadays the proprietor is the Keresztes family.

Elérhetőség/ Contact:
Keresztes Béláné Etelka
Tel: +40-267-355291; +40-744-180250

Készítette: **Bodva**
Liszbényi

Támogatta: **BETHLEN GÁBOR**
Alapkezelő Zrt.

Erdővidék egyetlen ma is működő-működtetett vízimalma

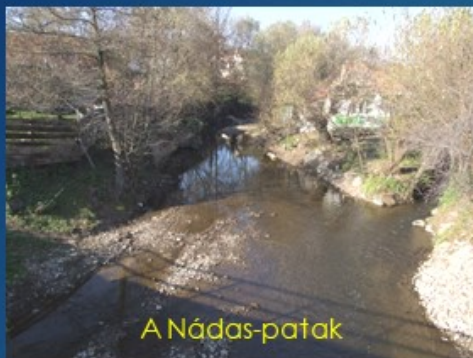

Etelka néni a „molnár”

Etelka néni egy diákcsoport társaságában

A Nádas-patak

Működő vízimalom
Kisbácsonban

A vízimalom

A malom belseje/1

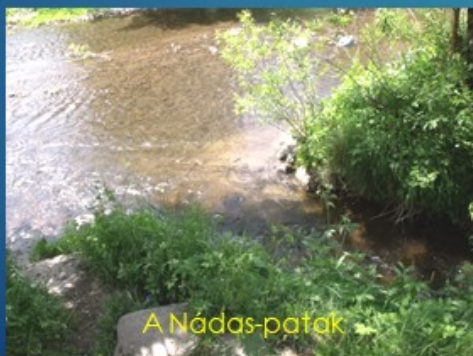
A zsilipszerkezet

A „molnár”

A malom belseje/2

A Nádas-patak

A malomudvar

A malom belseje/3

Túrázó diákok hallgatják a molnár tájékoztatóját a malom működéséről és egy kis önfeledt szórakozás a vízimalom udvarán

A történelmi műemlék vashámor Bódvájon

Emléktábla a vashámor falán (Itt öntötte első ágyút Gábor Áron az 1848-49 – es forradalom és szabadságharc kezdetén!)

Diákcsoport a vashámor előtt

Uzonkafürdői „képeslap”

Uzonkafürdő

A „fürdőépület” korábban erősen leromlott állapotban

Borvízfürdő

Borvízforrás

Baróttól Apácáig
Köpec - Miklósvár - Nagyajta - Bölön - Apáca

Köpecsi „képeslap” „A szénbányászat, a lignit bölcsője”

Köpec felé „félúton” a véceri 1848-49-es szabadságharchoz kötődő emlékmű előtt

Erdővidék és a „Köpecsi szil”

„Egy szil nyerte meg az „Év fája” versenyt Romániában. A 300 éves mezei szilfa-óriás Köpec falutól északra, a Barót vize fölött átvelő híd szomszédságában, egy néhai vízimalom udvarán áll. Az impozáns méretű, több mint 35 méter magas háromágú famatuzsálem körmérete 1,3 méter magasságban 7,3 méter, így átöleléséhez öt felnőtt emberre van szükség.

Az internetes szavazáson több mint 13 ezer szavazatot kapott a nyertes z első helyezettnek járó háromezer lej összegnek megfelelő díj felhasználható a nyertes fa ápolására vagy ennek közvetlen környezetének a rendbetételére.”
(MTI – KM, 2011.november03.)

A több száz éves „Köpecsi szil” és törzse

Túrázó diákcsoport a „Köpecsi szil” előtt

A köpeci református templom és a mennyezet - Keöpeczi Sebestyény József heraldikus alkotta -
kazettás mennyezete

Miklósvári „képeslap”

„A gróf Kálnoky család birtoka, Székelyföld egyik legrégebbi települése”

A Kálnoki kastély/1

A Kálnoki kastély/2

A kastély bejárata

A kastély parkja

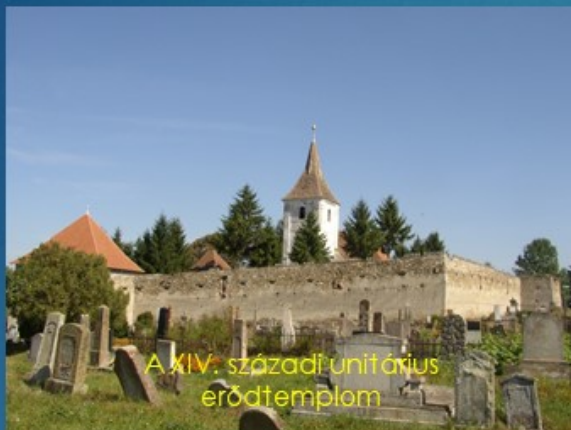
A napjainkra szépen felújított Kálnoky-kastély Miklósváron

A kastély és a mellette elterülő gondozott kastélypark

Nagyajtai „képeslap” „A történelmi Miklósvárszék központja”

A XIV. századi unitárius
erődtemplom

A templom jellegzetes
bútorzata

A Kriza János emlékszoba

A „Vadrózsák”

A templom bejárata és a templomépület

A templombelső Sütő Béla vargyasi népművész, fafaragó munkásságának keze nyomait viseli

A diákok Fekete Levente lelkész úr előadását hallgatják

Az erődtemplom a mögötte levő temető felől

Az erődtemplom „falai” kívülről...!

...és belülről!

Kopjafák a kommunizmus áldozatainak emlékére a templom udvarán

Honfoglalás-kori emlékmű a templom udvarán

A Kriza János – emlékház a templom mellett

Diákcsoport a templom és a Kriza János – emlékház bejárata előtt

Bölöni „képeslap”

„Az erdélyi unitarianizmus egyik legjelentősebb központja”

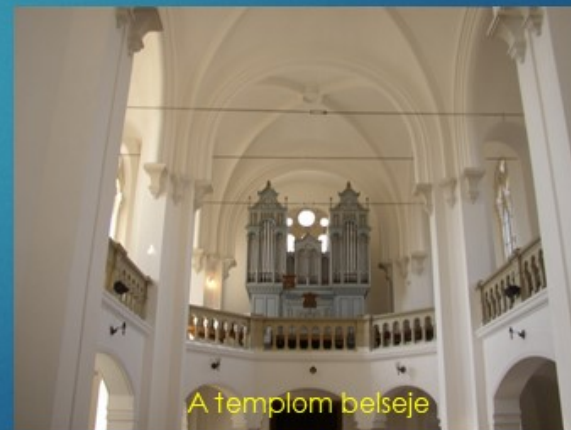
A bizánci és neoromán elemeket
ötvöző monumentális templom

A templom bejárata

A templom oldalfala

A templom belseje

„Trianon – emlékmű” a templom előtt

A templomtorony és a homlokzatán elhelyezett „GULÁG” - emléktábla

A bölöni unitárius erődtemplom falai belülről

Az unitárius templom belső tere, főhajója

A templom belső része és előadást hallgató diákok

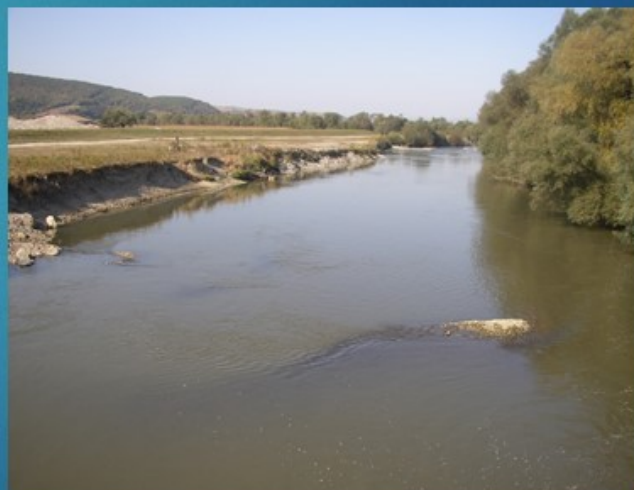
Diákok a templomban

Apácai „képeslap” „Apáczai Csere János szülőfaluja”

Apáczai Csere János mellszobra és diákok Körösi Csoma Sándor szobra előtt Csomakőrösön

A II. világháború idején Észak- és Dél-Erdély közötti határvonalat képező Olt folyó
„Dunának, Oltnak egy a hangja...” (Ady Endre: Magyar jakobinus dala, 1908)

Az Észak- és Dél-Erdély közötti Olt határfolyón átívelő eredeti II. világháborús híd Szászmagyarosnál (Maierus)

A II. világháború idején Észak- és Dél-Erdély határát képező Olt folyó és a napjainkra felújított „határhíd

Baróttól Zalánpatakig
Barót - Szárazajta - Zalánpatak

Szárzajtai „képeslap”

Az iskola és az emlékmű

Az emlékmű megkoszorúzása

Az iskolaudvar/1
(1944.09.26)

Az iskolaudvar/2

A szárazajtai II. világháborús emlékmű az iskola előtt

A 13 székely fiatal mártír fébe tört bazaltoszlopokból álló emlékműve

A fiatal mártírok emlékére állított kopjafa az iskolaudvaron

Diákok az emlékmű előtt

Zalánpatak

Az angol királyi család tagjának, Károly walesi hercegnek a birtoka Zalánpatakon

Természetes borvízfürdő és faszénégető „boksa” Zalánpatakon

Túra az alsórákosi bazaltvulkánosság helyszínére

A túrázók megérkeznek a bazaltvulkánosság helyszínéhez vezető útelágazáshoz

A pliocén időszak jellegzetes hatszöges oszlopos „bazaltorgonái” Alsórákoson

Túrázó diákok Alsórákoson, a „bazaltorgonák” előtt

Felszínre került vulkáni törmelék (hamu) és egy un. „lavadugó”

A napjainkban már nem művelt bazaltbányában egy szép bányató jött létre

Túra a Csomád-hegységben levő a Szent Anna-tóhoz

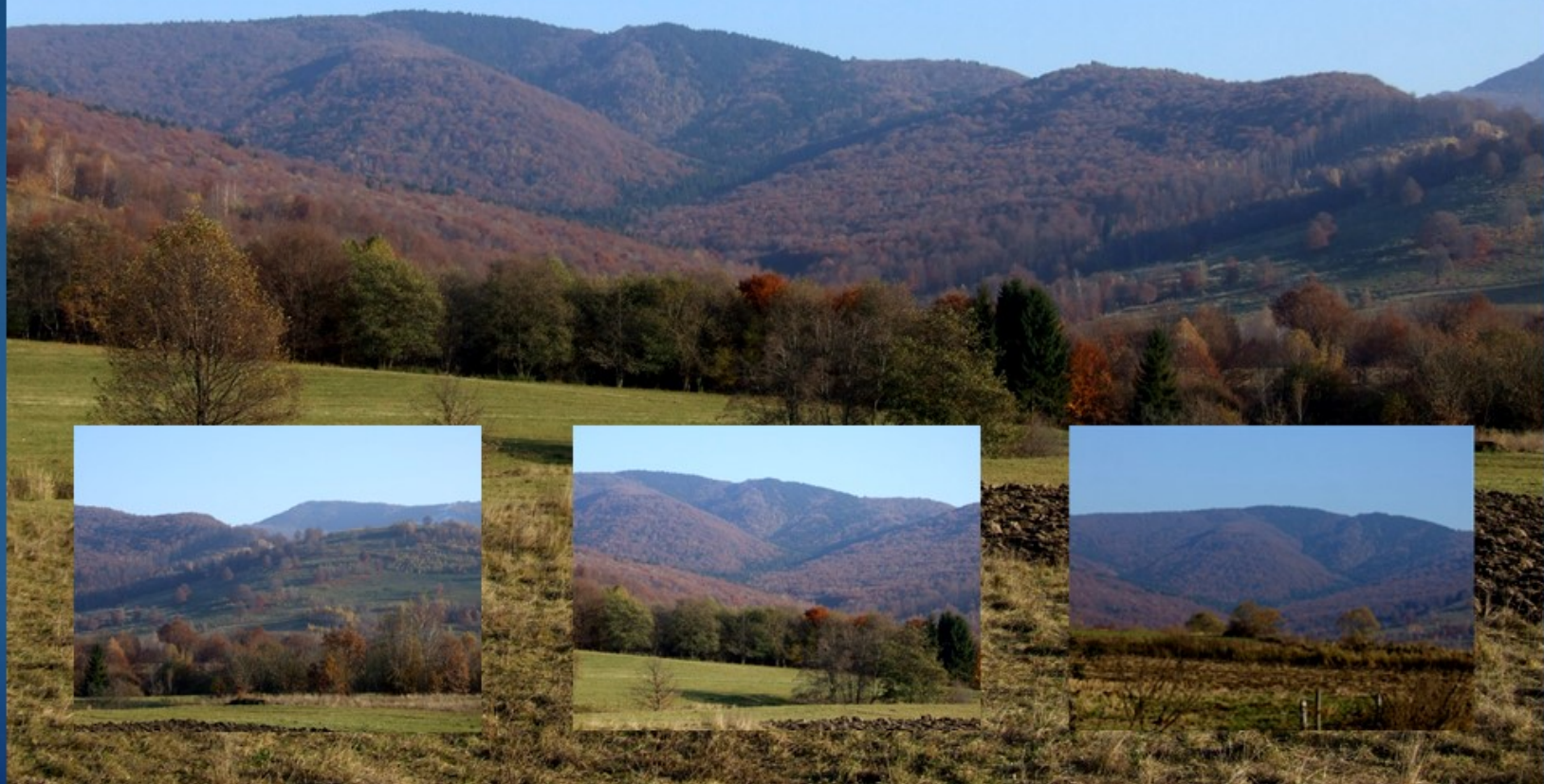

Complex turistic
CSOMÁD
Turisztikai központ

A Nagy-Csomád környékének turisztikai térképe

A Csomád-csoport

A Szent-Anna-tó a Csomád kráterében

www.eco-turism.ro

ECOS CLUB

ADMINISTRAȚIA FONDULUI
PENTRU MEDIU

SGP
The GEF
Small Grants
Programme

Arile naturale protejate din microregiunea Ciomad - Balványos Csomád-Balványos kistérség természetvédelmi területei The protected areas of the Ciomad-Balványos microregion

Arile naturale protejate:

- Tinovul Mohoș
- Lacul Sfânta Ana
- Mlaștina Nădas
- Piatra Șoimilor
- Mlaștina Valea de Mijloc
- Mlaștina Nyirkert
- Mlaștina Benes
- Mlaștina Csemő - Vnbia
- Mlaștina Kúlső Egés
- Mlaștina Varsavész
- Tinovul Bufflogó
- Peștera Puturoșu
- Băile Ozunca

Természetvédelmi területek:

- Mohos tőzepláp
- Nádasfűrdő rétláp
- Sólyomkő
- Középpatak rétláp
- Nyirkert rétláp
- Benes rétláp
- Csemő rétláp
- Kúlső Egés rétláp
- Varsavész rétláp
- Bufflogó dagadólap
- Büdös barlang
- Uzonka-fűrdő borvízes láp

Protected areas:

- Saint Anna Lake
- Mohos Peatbog
- Nádas Marsh
- Hawks' Rock
- Középpatak Marsh
- Nyirkert Marsh
- Benes Marsh
- Csemő Marsh
- Varsavész Marsh
- Kúlső Egés Marsh
- Bufflogó Peatbog
- Büdös Cave
- Uzonka Watering Place

Nerespectarea regulilor de mai sus este pedepsită conform legilor în vigoare !
A fenti szabályok be nem tartását a hatályos törvénykezés bünteti !
Non-observance of the rules mentioned above is punished according to the present laws !

Parteneri / Partnerok / Partners:

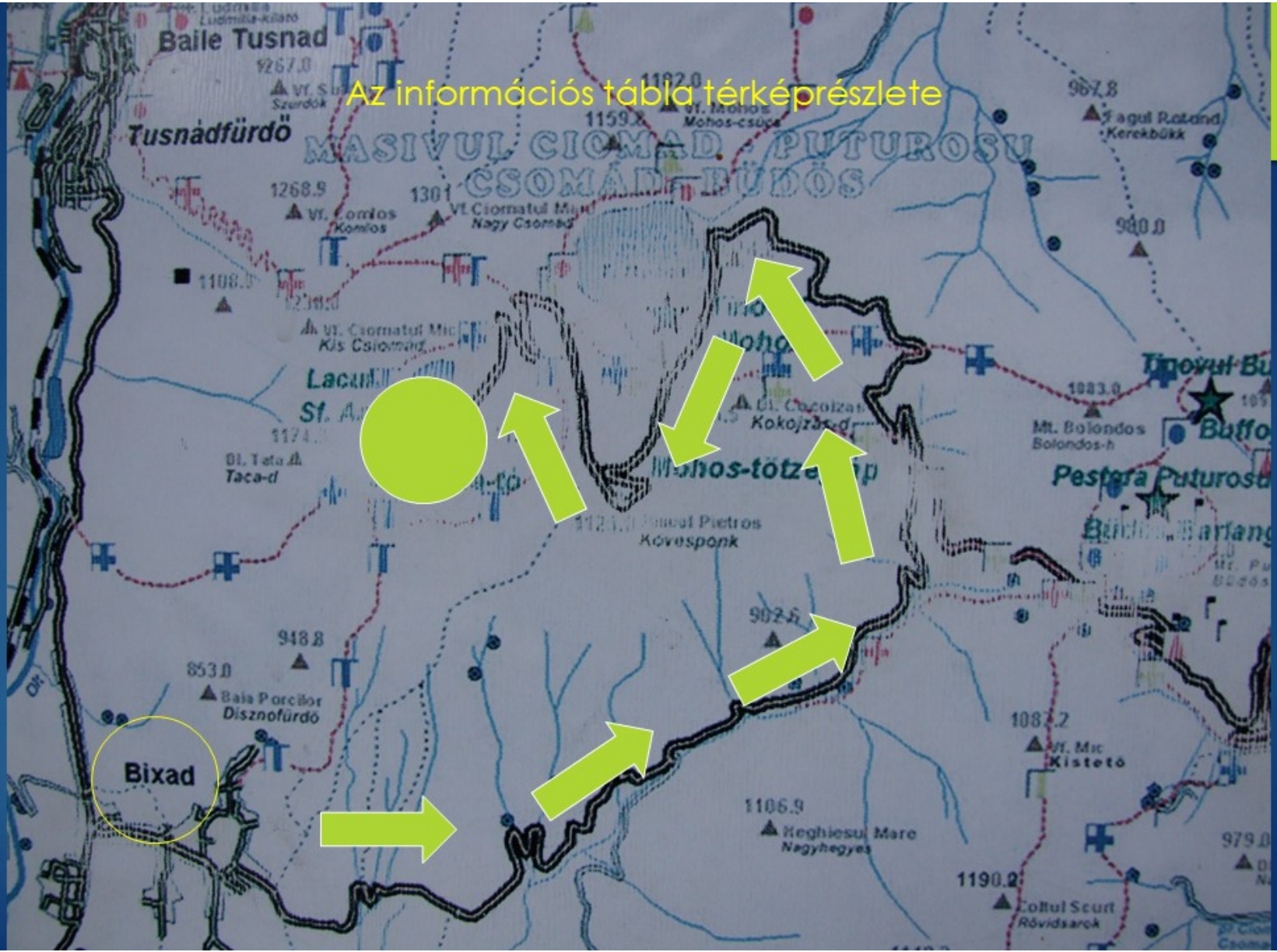
Asociația Ciomad-Balványos
Csomád-Balványos Egyesület
Primăria Comunei Tușnad
Tușnad Pöszög Polgármesteri Hivatala
Composoratul Tușnad
Tușnăi Közbirtokosság

Primăria Băile Tușnad
Tușnădfürdő Polgármesteri Hivatala
Agenția de Protecție a Mediului - Harghita
Harghita Megyei Környezetvédelmi Ugyvédség
Centrul de Informare Ecoturistică - Băile Tușnad
Tușnădfürdői Ökoturisztikai Információs Központ

Információs tábla a Szent-Anna-tó partján

Az információs tábla térképrészlete

Bixad

A Szent-Anna-tó

A Szent-Anna-tó a Csomád kráterében

Diákcsoport a Szent-Anna-tó partján

Kápolna a Szent-Anna-tó partján

Farkaslaka (Lupeni)

A Tamási Áron nyughelyéhez, sírához vezető út Farkaslakán

Tamási Áron nyughelye, síremléke

Diákcsoport Tamási Áron sírja előtt

Szervátiusz Jenő és Tibor kvarcitkőből faragott szoborkompozíciója Tamási Áron sírja előtt

A klasszicista stílusú római katolikus templom Farkaslakán

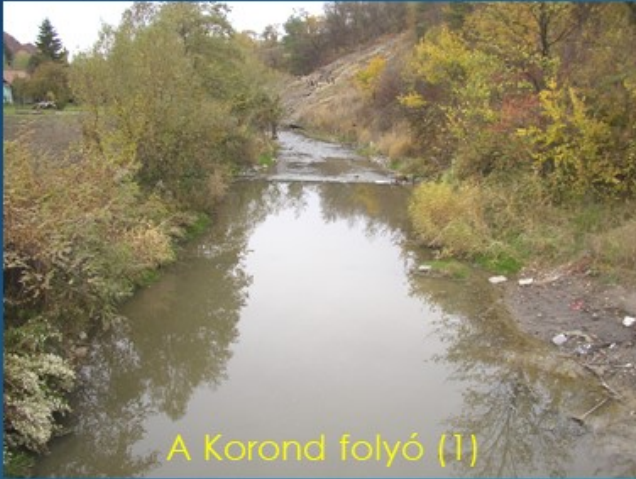

A Sóhát vidékének szép panorámája a templom „mögött”

A Sóvidék
Parajd és Szováta

A Korond folyó (1)

A Korond folyó (2)

Sóhádi hegység-részlet (1)

Sóhádi hegység-részlet (2)

Nyíltzíni só-előfordulás

Sóvízforrás

A só kiskereskedelmi „forgalmazása”

A parajdi sóbánya bejárata

Só-előfordulás a bányában

Lépcsőlejáró a sóbányába

Jellegzetes gyűrt só-rétegek

A sóbánya belső terének egy része

A Sószeros - tanösvény Parajdon

Nyíltzíni só-előfordulás a Sósorosban

Sóvízforrás

„Sóferdő” a Sósorosban

A Korond vize patak a Sósorosban

Szováta

A Medve-tó (Szováta)

A Medve-tó strandja

A Medve-tó körül több kisebb sóstó is látható

A Petőfi - park Szovátán és a költő szobra

Hagyományőrző huszárfelvonulás Szovátán

A Danubius Szállodalegyüttes épülete Szóvátán

Csángóföld és Gyimesbükk

Kilátás a Füvés-tetőről (1195 m) a Hargita irányában

Kilátás a Fügés-tetőről a Gyimesek irányában

A Fügés-tető télen

Jellegzetes gyimesi táj

A Gyimesek világa

Hegyi legelő (esztenna)

A ló nagy kincs a Gyimesekben

Gyimesi csángók

Kilátás a Rákóczi várból a Tatros völgyében Gyimesbükk irányában

Kilátás a Rákóczi várból a Tatros völgyében Palánka irányában

A 30-as számú vasúti őrház

A Rákóczi vár

A 30-as számú vasúti őrház

A Gyimesi-szorosban futó köz- és vasútvonal szerepe jelentős

A Tatros folyó völgye a Rákóczi-várból
nézve

A Tatros folyó völgye Gyimesbük határánál

A Rákóczi várba vezető lépcsősor

A történelmi Magyarország és Románia
egykori határa a Rákóczi vár lábánál

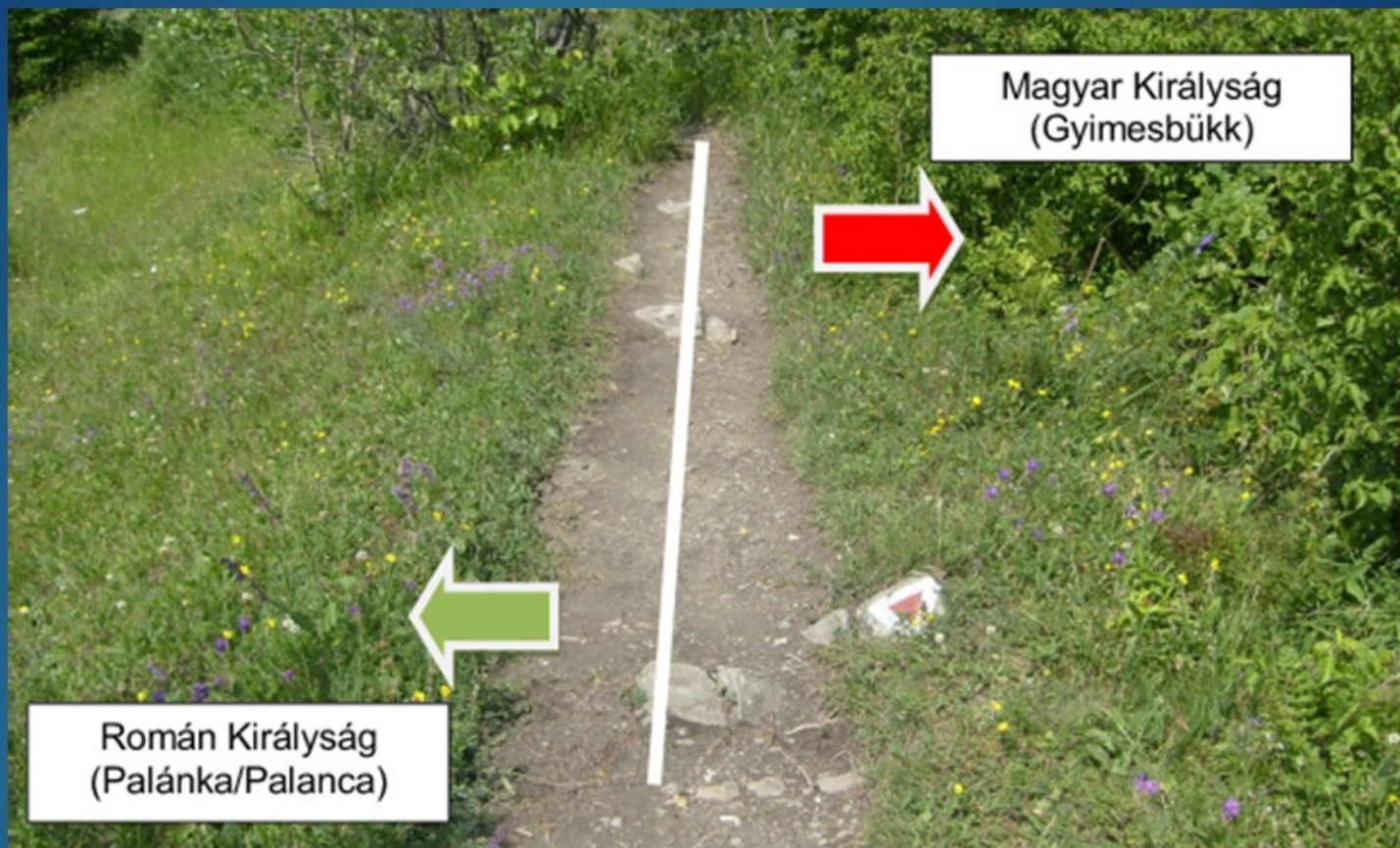
A Magyar Királyság („Történelmi Magyarország”) és a Román Királyság (Románia) között húzódó határ eredeti „vonala” (Az egykori határsorompó helye Gyimesbükkön)

Az „ezeréves” határvonal

Határjelző kőtömb, amely még napjainkban is látható

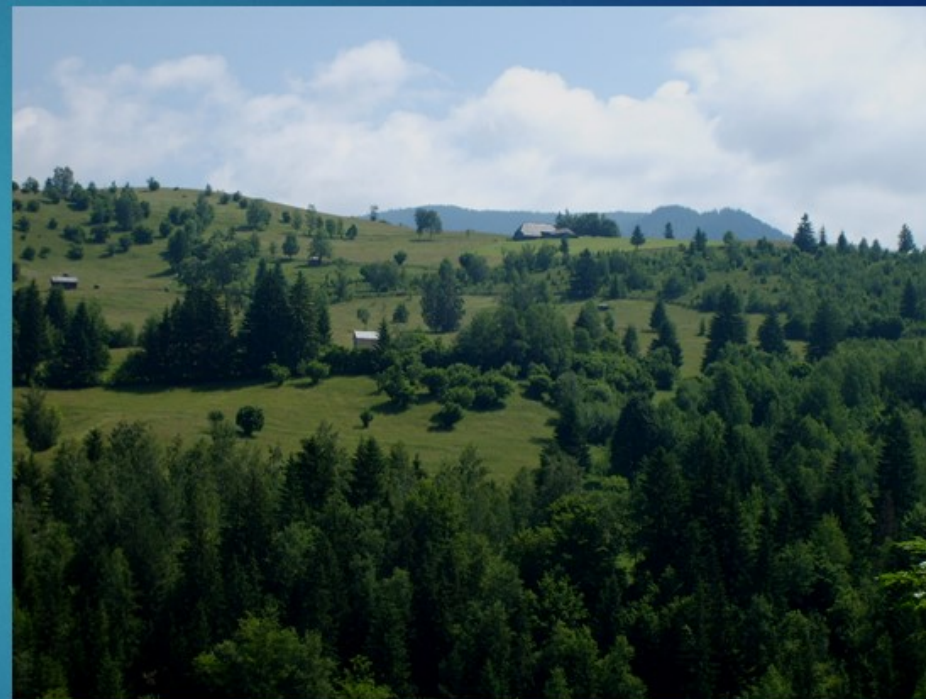

Az „ezeréves” határ határőr járőrútvonalának egy részlete a Gyimesi-szorosban Gyimesbüknél

Látkép az „ezeréves” határvonalról Gyimesbükk irányában

És még „néhány pillantás az „ezeréves” határra...!

A kontumáci templom és temető az „ezeréves” határon

A Gyergyói-medence, a Békás-szoros és a Gyilkos-tó

A Békás - patak

A Békás - szoros

Az Oltárkő (1147 m) a Békás-szorosban

A Gyilkos-tó és környéke információs térképe

A Gyilkos-tó

Cohárd – havas (1344 m)

Gyilkos – kő (1378 m)

A Békás-patak

A Békási-víztározó duzzasztógátja

A Békás-patak festői völgye, háttérben a Hagymás-hegység

A Békási - víztározó

Mádéfalva

A „mádéfalvai veszedelem” emlékmű

MCSNV

SZNV

GYCSNV

Székely/csángó népviselet

Csángó székely asszonyok népviseletben
(Pusztina)

Csángó népművészet (Pusztina)

Húsvéti tojáskosár (Pusztina)

„EGY ISKOLA, EGY KARÁCSONY!” ajándék- és adománygyűjtési program csángóföldi gyermekek részére c. program fotói

A megajándékozott moldvai csángó kisgyermek öröme (1)

A megajándékozott moldvai csángó „nagyobb” gyermekek öröme

A DIGITÁLIS ELŐADÁS I. RÉSZÉNÉNEK VÉGE

7. DÉLVIDÉKI BARANGOLÁSOK 1 (II. rész)

Nyugat-Bánát, Zenta és környéke, Bácska, Szabadka és Palicsfürdő

8. DÉLVIDÉKI BARANGOLÁSOK 2 (II. rész)

Muraköz, Dráva-Száva köze, Varasd, Kapronca, Valpó és Eszék

9. DÉLVIDÉKI BARANGOLÁSOK 3 (II. rész)

Muravidék, Lendva és környéke, Muraszombat

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

